

การกล่าวแก้ข้อพิพาทด้วยกรรมสิทธิ์

ก) จำเลยกล่าวแก้ข้อพิพาทด้วยกรรมสิทธิ์

อย่างไรเรียกว่ากล่าวแก้ข้อพิพาทด้วยกรรมสิทธิ์?

หลัก ต้องเป็นการกล่าวแก้ว่าที่พิพาทเป็นกรรมสิทธิ์ของจำเลยเองเท่านั้น การอ้างว่าบุคคลอื่นมีกรรมสิทธิ์หรือจำเลยอาศัยสิทธิของบุคคลอื่น อย่างนี้ไม่ถือว่าเป็นการกล่าวแก้ข้อพิพาทด้วยกรรมสิทธิ์

ตัวอย่างแนววินิจฉัยของศาลฎีกา เช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 1619/2506

โจทก์ฟ้องขับไล่จำเลยออกจากที่เช่า ซึ่งมีอัตราค่าเช่าเดือนละ 300 บาท จำเลยให้การว่าโจทก์ยังมิได้รับโอนกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินพิพาทมาเป็นของโจทก์ ๆ มีสิทธิที่จะได้รับมรดกเท่านั้น จึงไม่มีอำนาจฟ้อง ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ไม่ใช่ข้อพิพาทด้วยกรรมสิทธิ์

คำพิพากษาฎีกาที่ 1054/2509

โจทก์ฟ้องขับไล่จำเลยให้หรือบ้านออกไปจากที่พิพาทจำเลยอ้างว่าที่พิพาทเป็นของมารดาจำเลย ๆ ปลูกอยู่โดยอาศัยสิทธิของมารดาจำเลย ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าไม่ใช่เป็นการกล่าวแก้ข้อพิพาทด้วยกรรมสิทธิ์

คำพิพากษาฎีกาที่ 317/2512

โจทก์ฟ้องขับไล่จำเลยผู้อาศัยออกจากตึกพิพาท จำเลยให้การต่อสู้ว่า จำเลยเป็นผู้เช่าตึกโดยจำเลยให้โจทก์ลงชื่อแทนนั้น แม้จะเป็นการโต้เถียงสิทธิการเช่าระหว่างโจทก์จำเลยว่ามีใครเป็นผู้เช่าตึกพิพาทจากเจ้าของตึกก็ตาม แต่ก็ไม่ใช่เป็นการกล่าวแก้ข้อพิพาทด้วยกรรมสิทธิ์ ต้องห้ามอุทธรณ์ในข้อเท็จจริงตามมาตรา 224

คำพิพากษาฎีกาที่ 2415/2516

โจทก์ฟ้องขับไล่จำเลยออกจากห้องพิพาทซึ่งมีค่าเช่าเดือนละ 80 บาท จำเลยให้การว่าเช่าห้องพิพาทจากโจทก์จริง แต่ต่อสู้ว่าห้องพิพาทมิใช่กรรมสิทธิ์ของโจทก์ แต่เป็นของกรมธนารักษ์โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้อง

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ข้อต่อสู้เช่นนี้หาใช่ข้อพิพาทด้วยกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ไม่ จึงต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 224

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1501-1502/2517

โจทก์ฟ้องขับไล่จำเลยออกจากห้องเช่าอันมีค่าเช่าในขณะยื่นฟ้องไม่เกินเดือนละ 2,000 บาท แม้จำเลยจะให้การต่อสู้ว่าที่ดินและห้องพิพาทเป็นของบุคคลอื่น ไม่ใช่ของโจทก์ก็ถือไม่ได้ว่า จำเลยได้ยกข้อต่อสู้เป็นข้อพิพาทด้วยกรรมสิทธิ์ กดีจึงต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 224

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1881/2518

คดีฟ้องขับไล่จากที่ดินและอาคารที่เช่าเดือนละ 300 บาท เรียกค่าเสียหาย 1,180 บาท และต่อไปเดือนละ 1,000 บาท จำเลยต่อสู้ว่าจำเลยทำสัญญาเช่าตามฟ้องจริง แต่สามีโจทก์ตกลงจะให้จำเลยเช่ามีกำหนดเวลา 20 ปี ทั้งนี้จะต้องชำระเงินค่าก่อสร้างจำนวนหนึ่งแก่สามีโจทก์ และสามีโจทก์ตกลงให้จำเลยซ่อมแซมต่อเติมคิดเป็นเงินหลายหมื่นบาท อันเป็นสัญญาต่างตอบแทนยิ่งกว่าสัญญาเช่าธรรมดา

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า จำเลยมิได้กล่าวแก้เป็นข้อพิพาทด้วยกรรมสิทธิ์ หรือมิได้ยกข้อโต้แย้งในเรื่องแปลความหมายแห่งข้อความในสัญญาเช่า อุทธรณ์จำเลยจึงต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ในข้อเท็จจริง ตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 224.....ฯลฯ”

(ดู ฎ.1727/2525 วินิจฉัยทำนองเดียวกัน)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1520/2519

ฟ้องขับไล่จากที่ดิน ค่าเช่าไม่เกินเดือนละ 5,000 บาท จำเลยเถียงว่าเป็นที่สาธารณะ ไม่ใช่พิพาทกรรมสิทธิ์ที่ดิน ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามศาลชั้นต้น จำเลยฎีกาข้อเท็จจริงไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1156/2528

จำเลยให้การต่อสู้ว่าจำเลยไม่ได้อยู่ในที่ดินพิพาทโดยอาศัยโจทก์ หากแต่จำเลยอยู่โดยอาศัยสิทธิของมารดาจำเลยและสิทธิของบิดาบุญธรรมของจำเลยนั้นถือไม่ได้ว่าเป็นการกล่าวแก้ข้อพิพาทด้วยกรรมสิทธิ์ เพราะการกล่าวแก้เป็นข้อพิพาทด้วยกรรมสิทธิ์จะต้องเป็นการกล่าวแก้ว่าที่ดินพิพาทเป็นกรรมสิทธิ์ของจำเลยเอง (ดู ฎ.1657/2525 และ ฎ. 3668/2525 วินิจฉัยทำนองเดียวกัน)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2184-2195/2525

โจทก์ฟ้องขับไล่จำเลยออกจากที่ดินจำเลยต่อสู้ว่าที่พิพาทเป็นกรรมสิทธิ์ของตนจึงเป็นคดีเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์และจำเลยได้กล่าวแก้เป็นข้อพิพาทด้วยกรรมสิทธิ์ แม้ที่ดินจะราคาไม่เกิน 20,000 บาท และโจทก์เรียกค่าเสียหายไม่เกิน 2,000 บาทต่อเดือน คู่ความก็มีสิทธิอุทธรณ์ฎีกาในข้อเท็จจริงได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3668/2525

การกล่าวแก้เป็นข้อพิพาทด้วยกรรมสิทธิ์ตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 224 และมาตรา 248 นั้น ต้องเป็นการกล่าวแก้ยกข้ออ้างการเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่พิพาทแห่งตนมาเป็นข้อต่อสู้ให้เกิดข้อพิพาทด้วยการแย้งกรรมสิทธิ์ในที่พิพาทระหว่างโจทก์และจำเลยเท่านั้น หาได้รวมไปถึงการอ้างเอากรรมสิทธิ์ของบุคคลอื่นขึ้นมาเป็นข้อต่อสู้ไม่

ข้อโต้แย้งในการแปลความหมาย

ข) จำเลยยกข้อโต้แย้งในเรื่องแปลความหมายแห่งข้อความในสัญญาเช่าหรืออาศัย

แค่ไหน เพียงใด หรืออย่างไร จึงจะถือว่าจำเลยยกข้อโต้แย้งในเรื่องการแปลความหมายแห่งข้อความในสัญญาเช่าหรืออาศัย?

หลัก ในเบื้องต้นจะต้องมีการยอมรับว่าได้มีการทำสัญญาเช่าหรืออาศัยกันไว้จริง แต่ความหมายแห่งข้อความในสัญญานั้น ๆ มิได้เป็นดังที่โจทก์นำมาฟ้อง เช่น

ตัวอย่างที่ 1

แดงทำสัญญาเช่าตึกจากดำ มีกำหนดเวลา 2 ปี มีข้อสัญญาข้อหนึ่งว่า เมื่อแดงชำระค่าเช่าให้ตามกำหนดและปฏิบัติตามสัญญาครบถ้วนแล้ว แแดงก็จะอยู่ในสถานที่เช่าได้ตลอดไป ข้อสัญญาดังกล่าวแดงผู้เป็นจำเลยยอมโต้แย้งได้ว่าเป็นการเช่าโดยไม่มีกำหนดระยะเวลา ดำจึงไม่มีอำนาจฟ้องขับไล่ ข้อต่อสู้เช่นนี้เรียกได้ว่าเป็นการยกข้อโต้แย้งในเรื่องแปลความหมายแห่งข้อความในสัญญาเช่า แแดงยอมอุทธรณ์ในข้อเท็จจริงได้

ตัวอย่างที่ 2

เหลืองทำสัญญาเช่าที่ดินของขาวเพื่อทำไร่ โดยมีข้อตกลงว่า ถ้าเหลืองปฏิบัติตามสัญญาเช่าได้ครบถ้วน และชำระค่าเช่าตรงตามเวลาสม่ำเสมอ ขาวตกลงให้เช่าที่ดินตลอดชีวิต สมมติว่าต่อมาขาวตาย ทายาทของขาวได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินที่เช่านี้ ได้ฟ้องขับไล่เหลือง โดยอ้างว่า

สัญญาเช่าที่ดินสิ้นสุดอายุการเช่า เพราะผู้ให้เช่าตายแล้ว สัญญาต้องเลิกกัน ดังนั้นเหลือแต่เพียงว่าได้มีการเช่าที่ดินจริง แต่สัญญาเช่ายังไม่ระงับเพราะการตายของผู้ให้เช่า ข้อความว่าให้เช่าตลอดชีวิต หมายถึงตลอดชีวิตผู้เช่า ไม่ใช่ตลอดชีวิตของผู้ให้เช่า ดังนั้นย่อมถือได้ว่าเป็นการได้เพียงในเรื่องแปลความหมายของสัญญาเช่า ส่วนในเรื่องอาศัยก็ทำนองเดียวกัน

ตัวอย่างแนววินิจฉัยของศาลฎีกา เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 585/2507

โจทก์ฟ้องว่า โจทก์เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดิน จำเลยได้ทำสัญญาเช่าที่ดินของโจทก์เพื่อสร้างโรงจำหน่ายกระแสไฟฟ้าครบกำหนดตามสัญญาเช่า โจทก์บอกกล่าวให้ออกไป จำเลยไม่ออก ขอให้บังคับจำเลยและบริวารให้ออกไปจากที่ดิน

จำเลยให้การว่า นอกจากโจทก์จำเลยได้ทำสัญญาเช่าที่ดินตามฟ้องแล้ว ยังมีสัญญาประนีประนอมยอมความอีกฉบับหนึ่งระหว่างโจทก์จำเลย อันเกี่ยวเนื่องกับสัญญาเช่าดังกล่าว ซึ่งจะเป็นผลทำให้โจทก์จำเลยต้องผูกพันทำสัญญาเช่าใหม่ทุก 3 ปี จนกว่าจะครบ 25 ปี ขอให้ยกฟ้อง

ศาลชั้นต้นฟังว่า โจทก์จำเลยทำสัญญาเช่ากัน ส่วนสัญญาประนีประนอมเป็นเพียงบันทึก ยังไม่เป็นที่ตกลงกัน ครบกำหนดโจทก์บอกเลิกจำเลยก็ไม่มีสิทธิอยู่ พิพากษาขับไล่จำเลย

จำเลยอุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์เห็นว่า คดีนี้ต้องห้ามอุทธรณ์ในข้อเท็จจริงจึงพิจารณาอุทธรณ์ของจำเลยเฉพาะข้อกฎหมาย แต่อุทธรณ์ของจำเลยเป็นอุทธรณ์ในข้อเท็จจริง พิพากษายกอุทธรณ์

จำเลยฎีกา โดยศาลชั้นต้นสั่งรับฎีกาว่า อุทธรณ์ของจำเลยมิได้ต้องห้ามในข้อเท็จจริง เพราะกรณีเข้าข้อยกเว้นตาม มาตรา 224 วรรคท้าย

ศาลฎีกาเห็นว่า คดีนี้ศาลชั้นต้นวินิจฉัยข้อเท็จจริงว่าสัญญาเช่าที่โจทก์จำเลยได้ทำกันมีกำหนดเวลาเช่า 3 ปี ส่วนสัญญาประนีประนอมยอมความยังไม่ได้ตกลงกัน จึงยังฟังไม่ได้ว่าโจทก์ให้จำเลยเช่าที่ดินมีกำหนด 25 ปี คำวินิจฉัยของศาลชั้นต้นจึงวินิจฉัยชี้ขาดข้อเท็จจริง จากพยานหลักฐานของโจทก์จำเลยหาได้วินิจฉัยโดยอาศัยการแปลความหมายของสัญญาเช่า และสัญญาประนีประนอมไม่ คดีที่ไม่ต้องห้ามอุทธรณ์เพราะเข้าข้อยกเว้นตามมาตรา 224 วรรคสองนั้น จะต้องเป็นคดีที่จำเลยกล่าวแก้ โดยยกข้อโต้แย้งในเรื่องแปลความหมายแห่งข้อความในสัญญาเช่า แต่คดีนี้จำเลยให้การรับว่าได้ทำหนังสือสัญญาเช่าจริง หาได้ยกข้อโต้แย้งในเรื่องแปลความหมายแห่งข้อความในสัญญาเช่าแต่ประการใดไม่ เป็นแต่โต้แย้งว่าได้มีสัญญาประนี

ประนอมยอมความกัน ซึ่งศาลชั้นต้นฟังว่า ไม่มีสัญญาประนีประนอมยอมความตามที่จำเลยอ้าง
ดังนี้ คดีไม่เข้าข้อยกเว้นที่จะอุทธรณ์ได้ ตามมาตรา 224 วรรคสอง จำเลยจึงต้องห้ามมิให้อุทธรณ์
ในข้อเท็จจริงตามมาตรา 224

คำพิพากษาฎีกาที่ 137/2520

ฟ้องขับไล่จากบ้านเช่า ค่าเช่าเดือนละ 1,000 บาท จำเลยต่อสู้ว่ามีสัญญาต่างตอบแทน
เพิ่มเติมอีก ยอมให้จำเลยต่อเติมเป็นโรงแรม เป็นเช่า 10 ปี และฟ้องแย้งเรียกเงินคืน 45,000 บาท
ดังนี้ไม่ใช่คดีที่จำเลยยกข้อโต้แย้งในเรื่องแปลความหมายแห่งสัญญาเช่า ศาลชั้นต้นพิพากษา
ขับไล่ จึงต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ฎีกาต่อมาไม่ได้

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 935/2525

ข้อฎีกาที่ว่าจำเลยมิได้อยู่ในที่พิพาทโดยอาศัยสิทธิการเช่าของโจทก์แต่อยู่โดยอาศัยสิทธิ
การเช่าของบุคคลภายนอก เป็นการโต้แย้งข้อเท็จจริง มิใช่เป็นเรื่องแปลความหมายแห่งข้อความ
ในสัญญาเช่าหรืออาศัยต้องห้ามอุทธรณ์ตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 224

คำพิพากษาฎีกาที่ 1657-1658/2525

คดีฟ้องขับไล่อ้างว่าจำเลยผิดสัญญาจะซื้อขายที่ดินมีโฉนดจึงยังไม่มีสิทธิอยู่ในที่ดิน
เป็นคดีเกี่ยวกับข้อสงฆ์กรรมทรัพย์ แต่ในขณะที่ยื่นคำฟ้องอาจให้เช่าได้ไม่เกินเดือนละ 2,000 บาท
จำเลยเพียงแต่โต้แย้งว่ามีสิทธิอยู่ในที่ดินได้อย่างไร มิได้กล่าวแก้เป็นข้อพิพาทด้วยกรรมสิทธิ์
ในที่ดินหรือยกข้อโต้แย้งในเรื่องแปลความหมายแห่งข้อความในสัญญาเช่า จึงต้องห้ามอุทธรณ์
ข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.แพ่งมาตรา 224 วรรคสอง

สรุป

โดยสรุปการฟ้องขับไล่ผู้เช่าหรือผู้อาศัยออกจากอสังหาริมทรัพย์ อันมีค่าเช่าหรืออาจ
ให้เช่าได้เดือนละไม่เกิน 2,000 บาท

หลัก ห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง

ข้อยกเว้น 1. จำเลยกล่าวแก้ข้อพิพาทด้วยกรรมสิทธิ์ หรือ

2. จำเลยยกข้อโต้แย้งในเรื่องการแปลความหมายแห่งข้อความในสัญญา

เช่าหรืออาศัย

นอกจากข้อยกเว้น 2 ข้อนี้แล้ว ยังมีทางอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงได้อีกทางหนึ่ง คือเมื่อมีกรณีอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้.-

1) ผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีนั้นในศาลชั้นต้นได้ทำความเห็นแย้งไว้ หรือรับรองว่ามีเหตุอันควรอุทธรณ์ได้ หรือ

2) ได้รับอนุญาตให้อุทธรณ์เป็นหนังสือจากอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น หรืออธิบดีผู้พิพากษาภาคผู้มีอำนาจ แล้วแต่กรณี

มีปัญหาเป็นที่สงสัยกันว่า ข้อยกเว้น 2 ข้อนี้จะใช้เฉพาะกรณีมาตรา 224 วรรคแรกเท่านั้นหรืออย่างไร

ข้อยกเว้นดังกล่าวนี้แม้กฎหมายจะบัญญัติไว้ในวรรคแรกของมาตรา 224 ก็ตาม แต่ในความเป็นจริง ข้อยกเว้นนี้สามารถนำไปใช้ได้ทั้งมาตรา คดีที่ต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงไม่ว่ากรณีใด ๆ ถ้าหากปรากฏว่าผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีนั้นมีความเห็นแย้ง หรือรับรองว่ามีเหตุอันควรอุทธรณ์ได้ หรือได้รับอนุญาตให้อุทธรณ์เป็นหนังสือจากอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้นหรืออธิบดีผู้พิพากษาภาคแล้ว คดีเหล่านั้นสามารถอุทธรณ์ข้อเท็จจริงได้

เหตุผล

ปัญหาว่าเพราะเหตุใดจึงนำบทข้อยกเว้นซึ่งบัญญัติไว้ในวรรคแรกไปใช้ได้ทั้งมาตรา?

คำตอบคงเป็นว่า เพราะบทบัญญัติของกฎหมายว่าให้นำมาใช้ได้ ดังปรากฏในมาตรา 224 วรรคสองที่ว่า “บทบัญญัติในวรรคก่อนมิให้ใช้บังคับ...เว้นแต่...ฯลฯ” นั้น แสดงว่าต้องนำบทบัญญัติว่าด้วยความเห็นแย้ง การรับรอง และการอนุญาตให้อุทธรณ์ตามวรรคแรกมาใช้แก่กรณีตามวรรคสองด้วย⁽¹⁾

ข้อยกเว้นข้อแรก

คดีที่ต้องห้ามอุทธรณ์ในข้อเท็จจริง ถ้าผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีนั้นในศาลชั้นต้นได้ทำความเห็นแย้ง หรือรับรองว่ามีเหตุอันควรอุทธรณ์ได้ กฎหมายก็อนุญาตให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงได้

(1) อ.มาโนช จรมาศ, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 3 และ 4 โรงพิมพ์บรรณาคม 2518

ข้อสังเกต

ในข้อยกเว้นข้อแรกนี้ แบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ

- ก) ผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีในศาลชั้นต้น ได้ทำความเห็นแย้งไว้
- ข) ผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาในศาลชั้นต้นได้รับรองว่ามีเหตุอันควรอุทธรณ์ได้

การทำความเห็นแย้ง ความหมายของคำว่า “ความเห็นแย้ง”

ก) ผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีในศาลชั้นต้นได้ทำความเห็นแย้งไว้

ความเห็นแย้ง หมายความว่า เป็นความเห็นของผู้พิพากษาที่เป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษาคดีนั้นตามกฎหมายซึ่งไม่เห็นด้วยในผลของคำพิพากษานั้น ความเห็นแย้งโดยทั่ว ๆ ไป มิได้ทั้งความเห็นแย้งในข้อเท็จจริง ข้อกฎหมายแย้งตรงกันข้ามกับคำพิพากษา แย้งแต่บางส่วน บางข้อ หรืออาจเห็นด้วยในผล แต่แย้งในเหตุของคำพิพากษาก็ได้

ความเห็นแย้งนั้น กฎหมายบัญญัติไว้ว่า ให้ผู้พิพากษาที่มีความเห็นแย้งเขียนใจความแห่งความเห็นแย้งของตนกลัดไว้ในสำนวน และจะแสดงผลแห่งข้อแย้งไว้ด้วยก็ได้ (ดูมาตรา 140) แต่ความเห็นแย้งนี้ไม่เป็นผลบังคับคดีได้ เป็นเพียงผลในทางแสดงความคิดเห็นของผู้พิพากษาที่มีอิสระในการพิจารณาพิพากษาคดีให้เป็นไปตามกฎหมาย หรือเป็นแนวทางแห่งข้อที่จะทำศาลสูงพิจารณาคดีอีกแห่งหนึ่งของคดี

ความเห็นแย้งมีได้ในศาลใด

ข้อสังเกต ความเห็นแย้งนี้มีได้เฉพาะในศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์เท่านั้น ส่วนศาลฎีกาห้ามมิให้ทำความเห็นแย้ง ทั้งนี้ตาม ป.วิ.แพ่งมาตรา 149 และ ป.วิ.อาญา มาตรา 225

ประโยชน์ของความเห็นแย้ง

ความเห็นแย้งมีประโยชน์อย่างไร?

ในแง่ของประโยชน์ ในคดีแพ่งถ้าผู้พิพากษาได้ทำความเห็นแย้งไว้ คดีนั้นก็อุทธรณ์ฎีกาได้ตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 224, 230, 246, 247 ในคดีอาญาผู้พิพากษาซึ่งทำความเห็นแย้งก็อุทธรณ์

ให้อุทธรณ์ฎีกาได้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 193 ตี มาตรา 221 คดีที่ต้องห้ามอุทธรณ์ในข้อเท็จจริง ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 224 นี้ ถ้าผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีนั้นได้ทำความเห็นแย้งไว้ คดีก็ไม่ ต้องห้ามอุทธรณ์ในข้อเท็จจริง

ผู้มีอำนาจในการทำความเห็นแย้ง

ปัญหาว่าใครบ้างที่มีอำนาจในการทำความเห็นแย้ง?

จากตัวบทมาตรา 224 วรรคแรกที่ว่า ห้ามมิให้คู่ความอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง เว้น แต่ผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีในศาลชั้นต้นได้ทำความเห็นแย้งไว้

จากมาตรา 224 นี้ จะได้หลักว่าผู้มีอำนาจทำความเห็นแย้งได้ คือบุคคลที่มีคุณสมบัติ ต่อไปนี้.-

1. จะต้องเป็นผู้พิพากษา และ
2. จะต้องเป็นผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีในศาลชั้นต้นด้วย

เพราะฉะนั้นจึงมีข้อสังเกตว่า แม้จะเป็นผู้พิพากษาก็ตาม หากมิใช่ผู้ที่ได้นั่งพิจารณาคดี ในศาลนั้นแล้ว ไม่มีอำนาจในการทำความเห็นแย้ง ดังนั้น ผู้ที่จะทำความเห็นแย้งได้นั้นต้อง เป็นองค์คณะในคดีนั้นด้วย

ตามที่กล่าวมานี้แสดงว่า โดยหลักผู้ที่จะมีอำนาจทำความเห็นแย้งได้นั้นต้องเป็นผู้พิพากษา และต้องเป็นผู้ได้นั่งพิจารณาคดีในศาลชั้นต้นด้วย มีข้อยกเว้นว่า มีบ้างหรือไม่ที่เป็นผู้พิพากษา แต่ไม่ได้นั่งพิจารณาคดีแล้วมีอำนาจทำความเห็นแย้งได้?

อำนาจในการทำความเห็นแย้งโดยทั่วไป

ผู้ที่เป็นผู้พิพากษาแต่ไม่ได้นั่งพิจารณาคดีด้วย แต่มีอำนาจทำความเห็นแย้งนั้นมิได้ เช่น อธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น อธิบดีผู้พิพากษากลาง อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ ผู้พิพากษา-หัวหน้าศาล และผู้ทำการแทนตำแหน่งดังกล่าว เมื่อได้ตรวจสำนวนคดีใดแล้วมีอำนาจลงลายมือ ชื่อในคำพิพากษาหรือทำความเห็นแย้งได้

อาจจะมีผู้สงสัยว่า เหตุใดบุคคลดังกล่าวนี้จึงมีอำนาจทำความเห็นแย้งได้ ในเมื่อกฎหมาย กำหนดว่า ผู้ที่จะทำความเห็นแย้งได้นั้นจะต้องเป็นผู้พิพากษา และเป็นผู้พิพากษาที่ได้นั่งพิจารณา คดีด้วย ในเมื่อผู้พิพากษาหัวหน้าศาลก็ดี อธิบดีผู้พิพากษาก็ดี แม้จะเป็นผู้พิพากษา แต่ก็ไม่ได้ นั่งพิจารณาคดีด้วย ก็ไม่น่าจะมีอำนาจ เพราะไม่เป็นไปตามหลัก แล้วผู้เขียนเอาหลักอะไรมาว่า หลายท่านอาจจะคิดแย้งอยู่ในใจ

ความเห็น

เหตุที่ผู้เขียนเห็นว่าบุคคลดังกล่าวมีอำนาจความเห็นแย้งได้ ผู้เขียนอาศัยหลักกฎหมายที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติศาลยุติธรรม มาตรา 10(4)(1), มาตรา 10 ทวิ, มาตรา 13

มาตรา 10 ประธานศาลฎีกา อธิบดีผู้พิพากษาหรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาลหรือผู้ทำการแทน...ฯลฯ

(4) ...ฯลฯ ให้มีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) นั่งพิจารณาและพิพากษาคดีใด ๆ ของศาลนั้น หรือเมื่อได้ตรวจสอบสำนวนคดีใดแล้ว มีอำนาจลงลายมือชื่อในคำพิพากษาหรือความเห็นแย้งได้

ฯลฯ

มาตรา 10 ทวิ, มาตรา 13 (ดูตัวบทประกอบ)

โดยสรุป ผู้มีสิทธิความเห็นแย้งตามมาตรา 224 ได้แก่

1. ผู้พิพากษาที่ได้นั่งพิจารณาคดีนั้น
2. ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลหรือผู้ทำการแทน เมื่อได้ตรวจสอบสำนวนแล้ว ทำความเห็นแย้งได้
3. อธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้นหรืออธิบดีผู้พิพากษาศาล เมื่อได้ตรวจสอบสำนวนแล้ว ย่อมทำความเห็นแย้งได้

ข้อควรระวัง

ข้อที่ควรระวังอย่างยิ่งเกี่ยวกับความเห็นแย้งที่จะก่อให้เกิดสิทธิในการอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงได้นั้น จะต้องเป็นความเห็นแย้งในข้อเท็จจริงเท่านั้น ถ้ามีความเห็นแย้งในข้อกฎหมายแต่ข้อเท็จจริงไม่มีความเห็นแย้ง ก็ไม่เข้าข้อยกเว้นที่จะอุทธรณ์ข้อเท็จจริงได้ ตัวอย่างเช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 1648/2500

ความเห็นแย้งของผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ในข้อกฎหมาย ไม่ทำให้ฎีกาในข้อเท็จจริงตามมาตรา 248 ได้

(หมายเหตุ มาตรา 248 ในเรื่องความเห็นแย้ง บัญญัติทำนองเดียวกับมาตรา 224 - ผู้เขียน)

คำพิพากษาฎีกาที่ 448/2502

ความเห็นแย้งตามความในมาตรา 248 อันเป็นข้อยกเว้นที่จะฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงได้นั้น จะต้องเป็นความเห็นแย้งในข้อเท็จจริง ไม่ใช่ความเห็นแย้งในข้อกฎหมาย

ข้อสังเกต

มีข้อสังเกตเกี่ยวกับความเห็นแย้งบางประการคือ ในตัวบทกฎหมายมาตรา 224 เอง ไม่ได้บัญญัติชัดเจนว่าจะต้องเป็นความเห็นแย้งในข้อเท็จจริง แต่แนวคำวินิจฉัยของศาลสูงได้ให้บรรทัดฐานว่า ต้องเป็นความเห็นแย้งในข้อเท็จจริงเท่านั้น จึงจะอุทธรณ์ข้อเท็จจริงได้ ทำให้เกิดข้อสงสัยว่าเพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น? ปัญหานี้ผู้เขียนมีความเห็นว่า อาจจะเป็นเพราะว่าความเห็นแย้งในข้อกฎหมายนั้น กฎหมายไม่จำเป็นต้องเขียนไว้ เพราะเป็นที่รู้กันคืออยู่แล้วว่า ปัญหาข้อกฎหมายนั้นอุทธรณ์ได้เสมอ ส่วนปัญหาข้อเท็จจริงนั้น กฎหมายบัญญัติห้ามอุทธรณ์เอาไว้ เมื่อใดกฎหมายต้องการให้อุทธรณ์ข้อเท็จจริงได้ก็จะบัญญัติเป็นข้อยกเว้นไว้ เมื่อความเห็นแย้งเป็นบทบัญญัติที่เขียนขึ้นยกเว้นให้อุทธรณ์ข้อเท็จจริงได้ จึงน่าจะแปลความหมายว่า เป็นความเห็นแย้งในข้อเท็จจริง

เจตนารมณ์ของกฎหมาย

ปัญหาว่าเหตุใดกฎหมายจึงอนุญาตให้คดีที่มีความเห็นแย้งในข้อเท็จจริงอุทธรณ์ข้อเท็จจริงได้?

ที่กฎหมายอนุญาตให้อุทธรณ์ในข้อเท็จจริงได้เพราะกฎหมายมีเจตนารมณ์ว่าข้อเท็จจริงในคดีที่จำนวนทุนทรัพย์ไม่มาก สมควรยุติเพียงศาลชั้นต้น แต่ในกรณีที่มีความเห็นแย้งของผู้พิพากษาในข้อเท็จจริง ย่อมแสดงอยู่ในตัวว่า ข้อเท็จจริงนั้นผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีมีความเห็นแตกต่างกันออกไป กรณีเช่นนี้ควรให้ศาลอุทธรณ์ได้วินิจฉัยยกชั้นกรองอีกชั้นหนึ่ง กฎหมายจึงเปิดโอกาสให้อุทธรณ์ในข้อเท็จจริงได้เป็นข้อยกเว้น⁽¹⁾

เปรียบเทียบ ป.วิ.แพ่ง กับ ป.วิ.อาญา

ปัญหาว่าผู้พิพากษาที่ทำความเห็นแย้งตามมาตรา 224 ไปแล้ว จำเป็นหรือไม่ว่าจะต้องทำการรับรองให้อุทธรณ์อีกครั้งหนึ่ง?

ผู้พิพากษาที่ทำความเห็นแย้งตาม ป.วิ.แพ่ง ไม่จำเป็นต้องรับรองให้อุทธรณ์อีก สิทธิอุทธรณ์ข้อเท็จจริงเกิดขึ้นแล้ว กรณีต่างกับ ป.วิ.อาญา มาตรา 221 ผู้พิพากษาที่ทำความเห็นแย้งในศาลชั้นต้นก็ดี หรือในชั้นอุทธรณ์ก็ดี เห็นว่าข้อความที่ตนพิพากษาไปนั้นเป็นปัญหาสำคัญควรได้รับการถ่วงดุลจากศาลสูงสุดจะต้องทำการอนุญาตให้ฎีกาอีกครั้งหนึ่ง ถ้าเพียงแต่ทำความ

(1) อ.พิพัฒน์ จักรางกูร, คำอธิบาย ป.วิ.แพ่ง ว่าด้วยอุทธรณ์-ฎีกา โรงพิมพ์จรัสสนิทวงศ์ พ.ศ. 2519 หน้า 57

เห็นแย้ง แต่ไม่อนุญาตให้ฎีกา ก็ฎีกาข้อเท็จจริงไม่ได้ ทั้งนี้เพราะ ป.วิ.อาญา มาตรา 221 มาตรา 193 ตรี กำหนดให้ปฏิบัติเช่นนั้น

มาตรา 221 บัญญัติว่า “ในคดีซึ่งห้ามฎีกาไว้โดยมาตรา 218, 219 และ 220 แห่งประมวลกฎหมายนี้ ถ้าผู้พิพากษาคนใดซึ่งพิจารณาหรือลงชื่อในคำพิพากษาหรือทำความเห็นแย้งในศาลชั้นต้น หรือศาลอุทธรณ์พิเคราะห์เห็นว่าข้อความที่คัดค้านนั้นเป็นปัญหาสำคัญ อันควรสู่ศาลสูงสุดและอนุญาตให้ฎีกา...ก็ให้รับฎีกานั้นไว้พิจารณาต่อไป”

มาตรา 193 ตรี บัญญัติว่า “ในคดีที่ต้องห้ามอุทธรณ์ตามมาตรา 193 ทวิ ถ้าผู้พิพากษาคนใดซึ่งพิจารณาหรือลงชื่อในคำพิพากษาหรือทำความเห็นแย้งในศาลชั้นต้น พิจารณาเห็นว่าข้อความที่คัดค้านนั้นเป็นปัญหาสำคัญอันควรสู่ศาลอุทธรณ์ และอนุญาตให้อุทธรณ์...ฯลฯ”

ข้อยกเว้นให้อุทธรณ์ข้อเท็จจริงได้และอำนาจทำการรับรอง

ข) ผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีนั้นในศาลชั้นต้นได้รับรองว่ามีเหตุอันควรอุทธรณ์ได้

ใครเป็นผู้มีอำนาจในการรับรองให้อุทธรณ์ในข้อเท็จจริง?

หลัก เช่นเดียวกับผู้มีอำนาจในการทำความเห็นแย้งคือ

1. จะต้องเป็นผู้พิพากษา และ
2. ได้นั่งพิจารณาคดีนั้นในศาลชั้นต้น

ถ้ากรณีเข้าหลักนี้แล้วย่อมไม่มีปัญหา ๑ มักจะเป็นที่สงสัยก็คือ กรณีผู้พิพากษาที่เคยนั่งพิจารณาคดีในศาลชั้นต้น แล้วต่อมาได้เลื่อนตำแหน่งเป็นผู้พิพากษาศาลสูง มีปัญหาว่าท่านจะมีอำนาจรับรองได้หรือไม่

กรณีเช่นนี้เมื่อดูตามตัวบทมาตรา 224 แล้วจะเห็นว่า กฎหมายกำหนดแต่เพียงว่าต้องเป็นผู้พิพากษา และได้นั่งพิจารณาคดีในศาลชั้นต้นเท่านั้น กฎหมายไม่ได้กำหนดไว้ว่าจะต้องประจำอยู่ที่ศาลชั้นต้นนั้น ผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีนั้นอาจจะถูกโยกย้ายไปประจำอยู่ศาลแห่งอื่น หรือถูกส่งไปช่วยราชการที่ศาลอื่น ๆ ตัวอย่างเช่น เป็นผู้พิพากษาประจำศาลจังหวัดเชียงใหม่ ได้นั่งพิจารณาคดีแต่ยังไม่ทันได้พิพากษาคดี อธิบดีผู้พิพากษาศาล 5 มีคำสั่งให้ไปช่วยราชการที่ศาลจังหวัดลำพูน เป็นต้น หรือได้เลื่อนตำแหน่งเป็นผู้พิพากษาศาลสูง อำนาจในการรับรองยังคงมีอยู่ ดังนั้นจึงมีอำนาจในการรับรองให้อุทธรณ์ในข้อเท็จจริงได้

เพราะฉะนั้นในการวินิจฉัยถึงอำนาจรับรอง อย่าลืมหลัก 2 ข้อข้างต้น นำมาพิจารณาเป็นข้อคุณสมบัติอันสำคัญ ส่วนการจะอยู่ประจำศาลใดไม่ใช่สาระสำคัญ

ตัวอย่างปัญหาให้ลองวินิจฉัย เช่น ผู้พิพากษาที่เคยนั่งพิจารณาคดีแพ่งเรื่องหนึ่ง แต่ครบเกษียณอายุเสียก่อนตัดสินคดี หรือลาออกจากราชการมาประกอบอาชีพผู้สอนกฎหมายในมหาวิทยาลัย จะยังคงมีอำนาจรับรองอุทธรณ์ได้หรือไม่?

ปัญหานี้เมื่อนำหลักกฎหมายข้างต้นเข้ามาจับ จะเห็นว่าขาดคุณสมบัติข้อที่ 1 เสียแล้วคือไม่ได้เป็นผู้พิพากษาอีกต่อไป เพราะปลดเกษียณอายุหรือลาออกจากราชการ คงเป็นเพียงอดีตผู้พิพากษา เมื่อขาดคุณสมบัติข้อ 1 แล้ว คุณสมบัติข้ออื่น ๆ ก็ไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยอีกต่อไป เพราะถึงอย่างไร ๆ ก็คุณสมบัติไม่ครบถ้วนเสียแล้ว อำนาจรับรองย่อมไม่เกิดขึ้นเลย

สำรองผู้พิพากษา

มีปัญหาน่าคิดต่อไปว่าสำรองผู้พิพากษาซึ่งได้นั่งพิจารณาคดีจะมีอำนาจรับรองให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงได้หรือไม่?

ในกรณีตามปัญหานี้ เมื่อนำหลักดังกล่าวข้างต้นเข้าพิจารณาจะเห็นว่า สำรองผู้พิพากษานั้นตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 23 คือบุคคลซึ่งไม่ใช่ผู้พิพากษา เป็นเพียงบุคคลที่ได้รับการเชิญให้นั่งพิจารณาพิพากษาคดีเพื่อให้ครบองค์คณะกรรมการตั้งสำรองผู้พิพากษามีได้เฉพาะกรณีฉุกเฉินเท่านั้น เช่น ผู้พิพากษาประจำไม่สามารถจะนั่งพิจารณาคดีให้ครบองค์คณะได้ อาทิเช่น เจ็บป่วย หรือไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ถ้าไม่ใช่กรณีฉุกเฉินแล้ว พระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 13(3) บัญญัติให้อธิบดีผู้พิพากษามีอำนาจสั่งให้ผู้พิพากษาที่ประจำอยู่ ณ ศาลใกล้เคียงไปปฏิบัติหน้าที่ชั่วคราวได้ ไม่จำเป็นต้องเชิญสำรองผู้พิพากษา

ดังนั้นสำรองผู้พิพากษาจึงเป็นเพียง “ตัวสำรอง” มิใช่ผู้พิพากษา สำรองผู้พิพากษาจึงไม่อาจใช้อำนาจอย่างผู้พิพากษาทุกอย่าง จะนั่งพิจารณาคดีด้วยไม่ได้ เช่น สั่งคำร้อง หรือเซ็นหมายไม่ได้ มีสิทธิอย่างเดียวคือนั่งร่วมกับผู้พิพากษาเพื่อให้ครบองค์คณะเท่านั้น

ดังนั้นจะเห็นว่าแม้สำรองผู้พิพากษาได้นั่งพิจารณาคดีในศาลชั้นต้นตามคุณสมบัติข้อ 2 ก็จริงอยู่ แต่ขาดคุณสมบัติข้อ 1 ที่จะต้องเป็นผู้พิพากษา เมื่อสำรองผู้พิพากษาไม่ใช่ผู้พิพากษาดังกล่าวมาแล้ว สิทธิรับรองอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงจึงไม่เกิดแต่ประการใด

ความหมาย “การนั่งพิจารณา”

มีข้อควรสังเกตก็คือ คำว่า “การนั่งพิจารณา” มีความหมายแค่นั้น เพียงใด?

“การนั่งพิจารณา” ตามคำวิเคราะห์ศัพท์ มาตรา 1(9) หมายความว่า การที่ศาลออกนั่ง

เกี่ยวกับการพิจารณาคดี เช่น ชี้สองสถาน สืบพยาน ทำการไต่สวน ฟังคำขอต่าง ๆ และฟังคำแถลงการณ์ด้วยวาจา”

ดังนั้น ถ้าผู้พิพากษาที่ออกชี้สองสถานก็ดี ได้สืบพยานไปบ้างแล้วก็ดี ต่อมาได้ถูกส่งไปช่วยราชการที่ศาลอื่น หรือได้เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้นก็ดี แม้อันนั้นภายหลังมีผู้พิพากษาคนใหม่เป็นผู้พิจารณาและพิพากษา ดังนี้ ยังคงถือว่าผู้พิพากษาที่ออกชี้สองสถานหรือสืบพยานอยู่ในความหมายของคำว่า การนั่งพิจารณาย่อมมีอำนาจรับรองให้อุทธรณ์ข้อเท็จจริงได้เช่นกัน

ปัญหาที่น่าพิจารณาต่อไปว่า ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลหรือผู้ทำการแทนก็ดี อธิบดีผู้พิพากษาซึ่งมีอำนาจในการทำความเห็นแย้ง ดังกล่าวมาในหัวข้อ (ก) ก็ดี จะยังคงมีอำนาจในเรื่องการรับรองอยู่อีกหรือไม่ประการใด

ในเรื่องความเห็นแย้งบุคคลดังกล่าวนี้มีอำนาจทำความเห็นแย้ง เพราะกฎหมายให้อำนาจไว้ตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรมดังกล่าวมาแล้ว แต่ในเรื่องการรับรองจะทำได้หรือไม่ก็ต้องดูที่ตัวบทกฎหมายว่าให้อำนาจไว้หรือไม่ ตามหลักของกฎหมายวิธีสบัญญัติ กรณีเช่นใดผู้พิพากษาทำได้หรือไม่ได้ กฎหมายจะกำหนดไว้ เพราะฉะนั้นในเรื่องการรับรองก็เช่นกัน ในพระธรรมนูญศาลยุติธรรมไม่ได้บัญญัติชัดแจ้งอย่างเรื่องการทำความเห็นแย้ง ซึ่งในเรื่องการทำความเห็นแย้ง พระธรรมนูญศาลยุติธรรมเขียนให้อำนาจไว้ชัดเจน เลยทำให้น่าสงสัยว่าผู้พิพากษาหัวหน้าศาลหรือบุคคลดังกล่าวมาก็ดี ไม่ได้นั่งพิจารณาคดีจะมีอำนาจรับรองให้อุทธรณ์ข้อเท็จจริงได้หรือไม่

ปัญหานี้ผู้เขียนมีความเห็นโดยส่วนตัวว่า ในเมื่อกฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้ให้อำนาจชัดแจ้ง ก็ต้องใช้หลักที่ปรากฏในมาตรา 224 ที่ว่า “ต้องเป็นผู้นั่งพิจารณาคดีนั้น... ฯลฯ” มาปรับใช้ ถ้าบุคคลดังกล่าว เช่น ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลได้ขึ้นนั่งพิจารณาคดีด้วยก็ย่อมรับรองได้ แต่ถ้าไม่ได้นั่งพิจารณา ผู้เขียนเห็นว่าไม่มีอำนาจรับรอง (เทียบนัยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 392/2492)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 392/2492

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลซึ่งมิได้นั่งพิจารณาคดี และมีได้ลงชื่อในคำพิพากษาหรือทำความเห็นแย้งไว้ ย่อมไม่มีสิทธิรับรองฎีกา

ปัญหาการรับรอง

ปัญหาว่าอย่างไรจึงจะถือว่าเป็นการรับรอง?

หลัก การรับรองให้อุทธรณ์ข้อเท็จจริงได้ ต้องเขียนไว้ให้ชัดแจ้ง จะโดยใช้ถ้อยคำใน

ตัวบทกฎหมาย เช่น ขอรับรองว่ามีเหตุอันควรอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงได้ เป็นต้น หรือจะ
ใช้ข้อความอย่างอื่นที่ใกล้เคียงกับถ้อยคำในตัวบทซึ่งอ่านแล้วมีความหมายทำนองเดียวกันก็ได้
เช่น รับรองให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงได้ ดังนี้ เป็นต้น

ตัวอย่างแนววินิจฉัยของศาลฎีกา เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1867/2497

การรับรองในปัญหาข้อเท็จจริงต้องเขียนให้ชัดเจน ศาลชั้นต้นสั่งอุทธรณ์ว่า “รับเป็น
อุทธรณ์” ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าไม่เป็นคำรับรองอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1144/2499

ในคดีโนสารคดีหนึ่ง ศาลชั้นต้นสั่งรับอุทธรณ์ โดยสั่งว่า “รับอุทธรณ์” สั่งเฉย ๆ
เท่านั้นเอง ไม่ปรากฏว่ามีข้อความอันใดที่จะแสดงว่าเป็นการรับรองให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อ
เท็จจริงได้ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ต้องถือว่ารับอุทธรณ์เฉพาะปัญหาข้อกฎหมาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1619/2506

จำเลยอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ศาลชั้นต้นสั่งว่า “รับเป็นอุทธรณ์ของจำเลย ให้นำ
ส่งสำเนาให้โจทก์ภายใน 15 วัน” ดังนี้เห็นได้ว่าศาลชั้นต้นสั่งรับอุทธรณ์ตามธรรมดา ไม่ได้
สั่งในรูปรับรองให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 636-638/2515

ศาลชั้นต้นสั่งอุทธรณ์ว่า “จำเลยอุทธรณ์ทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย เห็น
ควรรับอุทธรณ์ทั้งหมด จึงรับเป็นอุทธรณ์” เช่นนี้จะถือว่าศาลชั้นต้นรับรองให้อุทธรณ์ใน
ปัญหาข้อเท็จจริงได้หรือไม่

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ยังถือไม่ได้ว่ามีการรับรองให้อุทธรณ์ในข้อเท็จจริงได้

ประเภทของการรับรอง

การรับรองมีกี่อย่าง?

การรับรองให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงนั้น มาตรา 230 วรรคสอง ได้แยกไว้เป็น
2 อย่าง คือ

- 1) รับรองไว้แล้ว (ก่อนตรวจรับอุทธรณ์)
- 2) รับรองในเวลาตรวจรับอุทธรณ์ (ในวันยื่นอุทธรณ์)

1) การรับรองไว้แล้ว

เป็นการรับรองก่อนตรวจรับอุทธรณ์ กล่าวคือ คู่ความผู้อุทธรณ์ทำอุทธรณ์ขึ้นแล้วไปขอให้ผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีนั้นในศาลชั้นต้นรับรองไว้แล้ว จึงนำมายื่นต่อศาลชั้นต้นภายในอายุอุทธรณ์

การรับรองเพื่อไว้ล่วงหน้า

มีปัญหานั้น่าพิจารณา คำว่า รับรองไว้แล้ว นี้จะหมายรวมถึงการรับรองเพื่อไว้ล่วงหน้าก่อนทำอุทธรณ์ด้วยหรือไม่ และการรับรองเช่นนี้จะกระทำได้อย่างไรหรือไม่ เช่น ผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีในศาลชั้นต้นจดยางงานกระบวนพิจารณาว่า ผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีเห็นว่า คดีนั้นมีปัญหาข้อเท็จจริงอันควรได้รับการพิจารณาจากศาลอุทธรณ์ จึงขอรับรองว่าหากจะมีการอุทธรณ์ในข้อเท็จจริงก็ขอรับรองไว้ให้อุทธรณ์ข้อเท็จจริงได้ ดังนี้ เป็นการรับรองไว้ล่วงหน้าก่อนมีการยื่นอุทธรณ์ การกระทำเช่นนี้จะชอบด้วย ป.วิ.แพ่ง หรือไม่?

ในข้อนี้มีความเห็นเป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งเห็นว่า การรับรองให้อุทธรณ์ข้อเท็จจริงน่าจะหมายถึงการรับรองอุทธรณ์ เมื่อยังไม่มีอุทธรณ์จะรับรองอุทธรณ์ได้อย่างไร เจตนารมณ์ของกฎหมายเพื่อให้ผู้พิพากษาได้ดูว่าอุทธรณ์ในข้อเท็จจริงนั้นสมควรรับให้อุทธรณ์ในข้อเท็จจริงหรือไม่

อีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่า กฎหมายเขียนเพียงว่า “ได้รับรองไว้” เท่านั้น ฉะนั้นจึงรับรองไว้ที่ไหนก็ได้ ไม่จำเป็นต้องมีอุทธรณ์⁽¹⁾

ปัญหานี้มีคำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 478/2518 (ประชุมใหญ่) วินิจฉัยว่า ผู้พิพากษาซึ่งทำความเห็นแย้งได้รับรองล่วงหน้าให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงได้ ถือว่าเป็นการอนุญาตให้ฎีกาแล้ว (แม้คดีนี้จะวินิจฉัยตาม ป.วิ.อาญา ก็ถือเป็นบรรทัดฐานในคดีแพ่งได้ ฉะนั้น การรับรองให้อุทธรณ์ในข้อเท็จจริงไม่ต้องมีฟ้องอุทธรณ์ก็ได้)

(1) อ.ประพนธ์ ศาสตะมาน, การอุทธรณ์ฎีกาตาม พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติม ป.วิ.แพ่ง (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2518 วารสารทนายความปีที่ 17 ฉบับที่ 2 สิงหาคม 2518 หน้า 27

สรุป การรับรองไว้แล้วนี่เป็นการรับรองก่อนตรวจรับอุทธรณ์และมีได้ 2 กรณี คือ

ก) คู่ความผู้อุทธรณ์ทำฟ้องอุทธรณ์ขึ้น แล้วไปขอให้ผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีนั้นในศาลชั้นต้นรับรอง แล้วจึงนำมายื่นต่อศาลชั้นต้นภายในอายุอุทธรณ์ หรือ

ข) ผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีนั้นในศาลชั้นต้นได้รับรองไว้ในสำนวน เช่น จดในรายงานกระบวนการพิจารณาว่าคดีเรื่องนี้หากคู่ความประสงค์จะอุทธรณ์ในข้อเท็จจริง ก็ขอรับรองให้อุทธรณ์ในข้อเท็จจริงได้ดังนี้ เป็นต้น

2) รับรองในเวลาตรวจรับอุทธรณ์ (ในวันยื่นอุทธรณ์)

เป็นการรับรองตอนยื่นฟ้องอุทธรณ์ให้ตรวจในกรณีที่ไม่ได้มีการรับรองไว้แล้วตามข้อ 1

ข้อสังเกต

เมื่อก้าวถึงการรับรอง มีข้อสังเกตดังนี้

- การรับรองนั้นเป็นสิทธิเฉพาะตัว ใครได้รับการรับรอง คนนั้นก็อุทธรณ์ได้
- การรับรองนั้น เมื่อได้รับรองไปแล้วจะถอนไม่ได้
- การรับรองต้องปรากฏเป็นหนังสือ

ข้อยกเว้นประการสุดท้าย

2) ได้รับอนุญาตให้อุทธรณ์เป็นหนังสือจากอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น หรืออธิบดีผู้พิพากษาภาคผู้มีอำนาจ แล้วแต่กรณี

กรณีนี้เป็นเรื่องอธิบดีผู้พิพากษา “อนุญาต” ไม่ใช่เป็นการรับรองอย่างข้อ 1(ข) การอนุญาตอาจจะโดยอนุญาตในคำฟ้องอุทธรณ์หรือทำหนังสืออนุญาตต่างหากก็ได้ ส่วนปฏิบัติอย่างไรจึงจะได้รับอนุญาตนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง ซึ่งจะศึกษาได้จากมาตรา 230 ต่อไป

มีข้อสังเกตเกี่ยวกับการอนุญาตบางประการ คือ

- 1) ผู้อนุญาตต้องมีตำแหน่งเป็นอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น หรืออธิบดีผู้พิพากษาภาคผู้มีอำนาจด้วย
- 2) กฎหมายจำกัดเพียงว่าการอนุญาตนั้นต้องเป็นหนังสือเท่านั้น
- 3) อำนาจของผู้อนุญาตต้องดูเป็นเรื่อง ๆ ไปว่าอยู่ในอำนาจของใคร เช่น คดีอยู่ใน

อำนาจของศาลแพ่ง อำนาจในการอนุญาตก็คืออธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่ง ถ้าคดีอยู่ในอำนาจศาล
แขวงที่จะพิจารณาพิพากษา ศาลแขวงในกรุงเทพฯ อยู่ในอำนาจของอธิบดีผู้พิพากษาศาล 1
กรณีเช่นนี้อธิบดีผู้พิพากษาศาล 1 ย่อมเป็นผู้อนุญาตให้อุทธรณ์ข้อเท็จจริง เป็นต้น

การอุทธรณ์คำสั่งไม่รับรอง หรือไม่อนุญาต

มีปัญหาว่า ถ้าผู้อุทธรณ์นำอุทธรณ์ไปขอให้ผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีนั้นในศาลชั้นต้น
รับรอง หรือไปขอให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้นหรืออธิบดีผู้พิพากษาศาลที่มีอำนาจในกรณี
นั้น ๆ อนุญาต ก็ไม่ได้รับการรับรอง หรือไม่ได้รับอนุญาต ผู้อุทธรณ์จะอุทธรณ์คำสั่งไม่รับรอง
หรือไม่อนุญาตให้ศาลอุทธรณ์สั่งให้รับรองหรือให้อนุญาตได้หรือไม่?

ปัญหานี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่าคดีที่ต้องห้ามอุทธรณ์ในข้อเท็จจริงตามมาตรา 224 แม้
ผู้อุทธรณ์ได้ขอให้ผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีรับรอง แต่ผู้พิพากษานั้นไม่รับรองให้ ดังนี้ ผู้
อุทธรณ์จะอุทธรณ์คำสั่งของผู้พิพากษานั้นมิได้ ในทำนองเดียวกัน ถ้าอธิบดีผู้พิพากษาศาล
ชั้นต้นหรืออธิบดีผู้พิพากษาศาลไม่อนุญาตให้อุทธรณ์ข้อเท็จจริง จะอุทธรณ์คำสั่งเช่นนั้นก็
ไม่ได้ดั่งกัน ทั้งนี้เพราะเหตุว่า การที่ผู้พิพากษานั้น ๆ หรืออธิบดีผู้พิพากษาดังกล่าวแล้วแต่
กรณีจะรับรองหรืออนุญาตหรือไม่นั้น เป็นดุลพินิจที่กฎหมายให้ไว้ประการหนึ่ง อีกประการ
หนึ่ง คำสั่งของผู้พิพากษาเหล่านั้นเป็นคำสั่งเฉพาะตัวบุคคลซึ่งเป็นผู้พิพากษานั้น ๆ หากใช้เป็น
คำสั่งในฐานะศาลไม่ ดังนั้น จึงอุทธรณ์ฎีกาคำสั่งของผู้พิพากษาดังกล่าวมิได้ ตัวอย่างเช่น

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 114/2493

คดีนี้ศาลแขวงพระนครใต้พิพากษาขับไล่จำเลยออกจากที่เช่าของโจทก์ และให้ใช้ค่า
เสียหาย ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน จำเลยฎีกาในข้อเท็จจริง แต่เนื่องจากคดีนี้ต้องห้ามมิให้ฎีกา
ในข้อเท็จจริง จำเลยยื่นคำร้องขอให้ข้าหลวงยุติธรรมภาค 1 (อธิบดีผู้พิพากษาศาล) รับรอง
ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง ข้าหลวงยุติธรรมมีคำสั่งว่า ผู้มีอำนาจรับรองฎีกาต้องเป็นบุคคลที่
บัญญัติไว้ในมาตรา 248 แห่ง ป.ว.พ. ข้าหลวงยุติธรรมหามีอำนาจรับรองไม่ จึงให้ยกคำร้อง
ของจำเลย จำเลยยื่นฎีกาคัดค้านคำสั่งข้าหลวงยุติธรรมว่ามีอำนาจรับรองหรืออนุญาตให้ฎีกา
ในปัญหาข้อเท็จจริงได้ตามมาตรา 224, 248 แห่ง ป.ว.พ. จึงขอให้ศาลมีคำสั่งให้เป็นไปตาม
คำร้องของจำเลย

ศาลฎีกามีคำสั่งว่า คำตอบคำร้องของคุณ้ำความที่ข้าหลวงยุติธรรม (อธิบดีผู้พิพากษาศาล)
ตอบแก่คุณ้ำความนั้น ไม่ใช่คำสั่งศาล จะร้องอุทธรณ์ไม่ได้ ให้ยกคำร้องอุทธรณ์...ฯลฯ

ศาลชั้นต้นสั่งรับอุทธรณ์ที่ต้องห้ามโดยพลั้งเผลอ

มีปัญหาว่า คดีที่ต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงและไม่ต้องด้วยข้อยกเว้นใด ๆ แต่ศาลชั้นต้นสั่งรับอุทธรณ์ไว้ จะโดยพลั้งเผลอหรือจะด้วยเหตุประการใด ๆ ก็ตาม จะเป็นผลผูกพันให้ศาลสูงต้องรับวินิจฉัยหรือไม่?

กรณีเช่นนี้ไม่เป็นผลผูกพันให้ศาลสูงต้องรับวินิจฉัยแต่ประการใด ต้องถือว่าข้อเท็จจริงยุติตามศาลชั้นต้น แม้ความจริงศาลชั้นต้นจะมีส่วนผิดพลาดอยู่ด้วยก็ตาม และแม้แต่ศาลอุทธรณ์จะรับวินิจฉัยให้ จะด้วยความผิดพลาดหรือด้วยเหตุประการใดก็ตาม หากจะฎีกาต่อศาลฎีกาก็ไม่ผูกพัน ศาลฎีกาไม่จำต้องวินิจฉัยให้ ตัวอย่างเช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 257-258/2513

ผู้ร้องคนเดียวยื่นคำร้องขอชดเชยเป็น 2 คดี คดีแรกร้องชดเชยเฉพาะตึก ส่วนคดีหลังร้องชดเชยเฉพาะเฟอร์นิเจอร์ แม้ศาลรวมพิจารณาพิพากษาและผู้ร้องฎีการวมกันมาก็ต้องถือทุนทรัพย์แต่ละคดีเป็นเกณฑ์พิจารณาการใช้สิทธิฎีกา เมื่อคดีหลังทุนทรัพย์ไม่เกิน 5,000 บาท และศาลอุทธรณ์พิพากษายืน ย่อมต้องห้ามฎีกาในข้อเท็จจริง แม้ศาลชั้นต้นจะสั่งรับฎีกามาศาลฎีกาไม่วินิจฉัยให้

หมายเหตุ พิพากษาศาลฎีกาตามกฎหมายเดิม ทุนทรัพย์ที่พิพาทไม่เกิน 5,000 บาท ถ้าศาลอุทธรณ์พิพากษายืน ฯลฯ ห้ามฎีกาข้อเท็จจริง ปัจจุบันแก้ไขทุนทรัพย์เป็นไม่เกิน 50,000 บาท หลักกฎหมายในส่วนนี้ใช้เป็นตัวอย่างเรื่องนี้ได้ - ผู้เขียน

คำพิพากษาฎีกาที่ 1466/2518

ฟ้องขับไล่ผู้เช่าออกจากที่ดินและตึกแถว ค่าเช่าเดือนละ 150 บาท ต้องห้ามอุทธรณ์ข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 224 วรรคสอง แม้จะเรียกค่าเสียหายมาด้วยเดือนละ 10,000 บาท ก็เป็นค่าเสียหายในอนาคต เป็นส่วนหนึ่งของฟ้องขับไล่ จึงอุทธรณ์ข้อเท็จจริงไม่ได้ แม้ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยข้อเท็จจริงนี้มาก็ถือเป็นยุติตามศาลชั้นต้น

(ดู ฎ.883/2515, 923/2525, คร.935/2525 และ ฎ.173/2526 วินิจฉัยตาม)

โดยสรุป คดีที่ต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงใด ๆ ก็ตาม ถ้าผู้พิพากษาซึ่งนั่งพิจารณาคดีนั้นให้ศาลชั้นต้นได้ทำความเห็นแย้งหรือรับรองว่ามีเหตุอันควรอุทธรณ์ได้ หรือมิฉะนั้นก็ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น หรืออธิบดีผู้พิพากษาศาลฎีกามีอำนาจแล้วแต่กรณี กฎหมายยกเว้นให้

หลักเกี่ยวกับการพิจารณา “ทุนทรัพย์”

หลักที่ 1

ดอกเบี้ย ค่าเช่า ค่าเสียหาย ในอนาคต มิให้นำมาคำนวณเป็นทุนทรัพย์

ในคดีที่ฟ้องขอให้ชำระเงิน เช่น เงินกู้พร้อมดอกเบี้ย หรือในคดีฟ้องเรียกค่าเช่าหรือค่าเสียหาย ให้คิดได้ถึงเฉพาะวันฟ้อง ส่วนดอกเบี้ย ค่าเช่า หรือค่าเสียหาย นับตั้งแต่วันฟ้อง จนถึงวันที่จำเลยชำระเงินเสร็จตามคำพิพากษา ซึ่งตามภาษากฎหมายเรียก ค่าดอกเบี้ย หรือค่าเช่า หรือค่าเสียหายในอนาคต จะนำมาคำนวณเป็นทุนทรัพย์ไม่ได้ ปัญหาว่า เพราะเหตุใดกฎหมายจึงมิให้นำสิ่งที่เป็นอนาคตดังกล่าวนี้มาคำนวณเป็นทุนทรัพย์ เหตุผลก็เพราะว่า ดอกเบี้ย ในอนาคตก็ดี ค่าเช่าหรือค่าเสียหายในอนาคตก็ดี สิ่งเหล่านี้เป็นดุลพินิจของศาลจะพิพากษาให้ ตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 142(3), (4) และตามตาราง 1 ข้อ 4 (ท้าย ป.วิ.แพ่ง) คำขอส่วนนี้ กฎหมายไม่คิดค่าขึ้นศาล (ฎ.271-272/2497) ค่าขึ้นศาลคงคิดเฉพาะดอกเบี้ย, ค่าเช่า หรือค่าเสียหายจนถึงวันฟ้องเท่านั้น

ด้วยเหตุนี้ ดอกเบี้ย ค่าเช่า ค่าเสียหาย ในอนาคต จึงนำมาคำนวณเป็นทุนทรัพย์ไม่ได้ ตัวอย่างเช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 508/2507

คดีมีทุนทรัพย์ ทุนทรัพย์ของคดีจะต้องถือทุนทรัพย์ที่พิพาทกันมาในศาลชั้นต้น คู่ความ จะคำนวณค่าเสียหายในอนาคต ที่ศาลอุทธรณ์กำหนดให้มาเพิ่มเป็นทุนทรัพย์ให้สูงขึ้นในชั้นฎีกาหาได้ไม่

คดีมีทุนทรัพย์ไม่เกิน 5,000 บาท (กฎหมายเก่าก่อนแก้ไข ซึ่งปัจจุบันแก้เป็นทุนทรัพย์ไม่เกิน 50,000 บาท แต่หลักกฎหมายทำนองเดียวกัน) ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้คำพิพากษา ศาลชั้นต้นให้จำเลยใช้ค่าเสียหายในอนาคตแก่โจทก์ในอัตราวันละ 10 บาท จนกว่าจำเลยจะเลิกเกี่ยวข้องกับที่พิพาทด้วย ดังนี้ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ผู้ฎีกาจะคำนวณค่าเสียหายในอนาคตตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์เข้ากับทุนทรัพย์ที่ตั้งพิพาทกันมาเพื่อให้เกิน 5,000 บาท (ปัจจุบัน 50,000 บาท) โดยถือเอาทุนทรัพย์ในชั้นฎีกา และขอฎีกาในข้อเท็จจริงไม่ได้

(หมายเหตุ คำพิพากษาฎีกานี้เป็นตัวอย่างในเรื่องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตาม มาตรา 248 ซึ่งมีหลักกฎหมายทำนองเดียวกับมาตรา 224 จึงนำมาเป็นตัวอย่างในการศึกษาทำความเข้าใจมาตรา 224 ได้ด้วย)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1119/2514

โจทก์ฟ้องขอให้บังคับจำเลยคืนสร้อยราคา 5,000 บาทที่ยืมไป หรือให้ใช้ราคาพร้อมทั้งดอกเบี้ยนับจากวันผิดนัดถึงวันฟ้องอีก 560 บาท ดังนี้ เป็นคดีมีทุนทรัพย์เกินกว่า 5,000 บาท (ปัจจุบัน 50,000 บาท) หากต้องห้ามมิให้ฎีกาในข้อเท็จจริงไม่

(หมายเหตุ ที่ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าไม่ต้องห้ามฎีกาในข้อเท็จจริง เพราะดอกเบี้ยจำนวน 560 บาทนั้นเป็นดอกเบี้ยปัจจุบัน ไม่ใช่ดอกเบี้ยในอนาคต ดังนั้น ย่อมนำมารวมเป็นทุนทรัพย์ได้)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 271-272/2497

คำขอเรียกค่าเสียหายในปีต่อ ๆ ไป หลังจากวันฟ้องไม่ต้องเสียค่าขึ้นศาล ศาลก็พิพากษาให้จำเลยใช้ค่าเสียหายได้ตามมาตรา 142

(หมายเหตุ เป็นตัวอย่างดุลพินิจของศาลที่จะให้ค่าเสียหายอนาคตหรือไม่ก็ได้ และค่าเสียหายในอนาคตนั้นไม่ต้องเสียค่าขึ้นศาล)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 816-817/2516

ฟ้องขับไล่ออกจากตึกซึ่งค่าเช่าไม่เกินเดือนละ 2,000 บาท แม้จะเรียกค่าเสียหายในอนาคตอีกเดือนละ 4,000 บาท ก็ต้องห้ามอุทธรณ์ในข้อเท็จจริง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1216/2518

โจทก์ฟ้องขับไล่จำเลยออกจากตึกที่เช่าเดือนละ 350 บาท และเรียกค่าเสียหายในอนาคตเดือนละ 3,000 บาท นับจากวันฟ้อง จนกว่าจำเลยและบริวารจะออกจากตึกที่เช่า กรณีจึงต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ในข้อเท็จจริงตามมาตรา 224 วรรคสอง แม้ว่ากรณีนี้โจทก์ได้เรียกค่าเสียหายมาด้วยเดือนละ 3,000 บาทก็ตาม แต่เรียกมาเป็นส่วนหนึ่งของการฟ้องขับไล่ออกจากอสังหาริมทรัพย์ กรณีไม่เข้าข้อยกเว้นให้คู่ความอุทธรณ์ได้ตามความตอนท้ายของมาตรา 224 วรรคสอง จำเลยจึงไม่มีสิทธิอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 923/2525

คดีฟ้องขับไล่ผู้เช่าออกจากบ้านอันมีค่าเช่าเดือนละ 600 บาท แม้โจทก์จะเรียกค่าเสียหายนับแต่วันฟ้องเดือนละ 3,000 บาท แต่เป็นค่าเสียหายอนาคต จึงเป็นคดีต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง แม้ศาลอุทธรณ์รับวินิจฉัยข้อเท็จจริงมา ก็เป็นการมิชอบ ถือว่าข้อเท็จจริง

ได้ยุติแล้วตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น ศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัย (ดู ฎ.2874/2527, 4046/2530
วินิจฉัยทำนองเดียวกัน)

หลักที่ 2

ราคาทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาทให้อือในศาลชั้นต้นเป็นเกณฑ์

ถ้าราคาทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาทในชั้นศาลชั้นต้นเกิน 20,000 บาท ย่อม
ไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ในข้อเท็จจริงแล้ว แม้ในชั้นอุทธรณ์จะอุทธรณ์ต่ำกว่าเดิมก็ย่อมทำได้ ตัวอย่าง
เช่น

- โจทก์ฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนจากการที่จำเลยทำละเมิดขับรถโดยประมาทชนรถ
โจทก์ ทำให้โจทก์ได้รับบาดเจ็บ ต้องเสียค่าซ่อมรถยนต์, ค่ารักษาพยาบาล, ค่าขาดรายได้
รวมเป็นเงิน 25,000 บาท ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้โจทก์เพียง
20,000 บาท ดังนี้ โจทก์ยังมีสิทธิอุทธรณ์ในข้อเท็จจริงขอให้ศาลอุทธรณ์พิพากษาให้อีก
5,000 บาทได้ และในทำนองเดียวกัน จำเลยก็มีสิทธิอุทธรณ์ในข้อเท็จจริงว่าจำเลยไม่ได้ประมาท
ไม่ได้ทำละเมิด ฯลฯ ไม่ต้องรับผิดชอบในค่าสินไหมทดแทนที่โจทก์เรียกร้องเลยก็ได้ ทั้งนี้เพราะ
ทุนทรัพย์ในชั้นศาลชั้นต้นเกิน 20,000 บาทเสียแล้ว คดีนี้ย่อมไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ในข้อเท็จจริง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 508/2507

คดีมีทุนทรัพย์ ทุนทรัพย์ของคดีจะต้องถือทุนทรัพย์ที่พิพาทกันมาในศาลชั้นต้น...
ฯลฯ (ดู ฎ.1122/2507, 1948/2520)

ข้อสังเกต

จะเห็นว่าถ้าทุนทรัพย์ที่เขาตั้งไว้ในชั้นศาลชั้นต้นเกิน 20,000 บาทแล้ว ย่อมอุทธรณ์
ข้อเท็จจริงได้ แม้ว่าจะอุทธรณ์ต่ำกว่า 20,000 บาทก็ตาม

ทำไมจึงอุทธรณ์ข้อเท็จจริงได้?

เหตุผลที่อุทธรณ์ได้ เพราะมาตรา 224 ใช้ข้อความว่า “ในคดี” ที่ราคาทรัพย์สินหรือ
จำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาท เพราะฉะนั้น คำว่า “ในคดี” ตามมาตรา 224 นี้ จึงหมายถึงราคา
ทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาทในศาลชั้นต้น ดังนั้น เมื่อทุนทรัพย์ในชั้นศาลชั้นต้น
ไม่ต้องห้าม จึงเป็นเหตุให้ทั้งคดีไม่ต้องห้าม

สรุป

โดยสรุปทฤษฎีที่จะถือเป็นหลักอุทธรณ์ในข้อเท็จจริงได้หรือไม่นั้น ให้ถือตามทฤษฎีที่โจทก์เรียกร้องในศาลชั้นต้นเป็นเกณฑ์ ไม่ใช่ที่ศาลล่างตัดสินให้

2.1) เพิ่มทฤษฎีชั้นอุทธรณ์ เพื่อจะให้ถึงเกณฑ์ที่จะใช้สิทธิอุทธรณ์ ทำไม่ได้

มีคู่ความจำนวนไม่น้อยที่พยายามจะให้คดีของตนซึ่งตั้งทฤษฎีในชั้นศาลชั้นต้นต่ำกว่าเกณฑ์ที่จะอุทธรณ์ข้อเท็จจริงได้ พยายามหาช่องทางที่จะอุทธรณ์ข้อเท็จจริงให้ได้ โดยการร้องขอเพิ่มทฤษฎีในชั้นอุทธรณ์ให้สูงขึ้น เพื่อจะให้เกิดสิทธิอุทธรณ์ข้อเท็จจริง กรณีเช่นนี้ทำไม่ได้ ตัวอย่างเช่น

- ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า น้ำมันเบนซินที่พิพาท ราคา 20,000 บาท เป็นของโจทก์ ห้ามจำเลยเกี่ยวข้อง จำเลยประสงค์จะอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลชั้นต้นในปัญหาข้อเท็จจริง แต่จำเลยเห็นว่าราคาทรัพย์สินที่พิพาทไม่เกิน 20,000 บาท ต้องห้ามอุทธรณ์ จำเลยจึงยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นว่า ปัจจุบันนี้น้ำมันเชื้อเพลิงมีราคาเพิ่มขึ้น ขอให้ศาลสั่งว่าน้ำมันเบนซินมีราคา 25,000 บาท เพื่อจะใช้สิทธิอุทธรณ์ข้อเท็จจริงต่อไป ดั่งนี้ยอมทำไม่ได้

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 728/2502

โจทก์ฟ้องขับไล่ จำเลยต่อสูกรรมสิทธิ์ คู่ความตีราคาทฤษฎี 3,000 บาท ชั้นอุทธรณ์จำเลยเพิ่มทฤษฎีขึ้นเป็น 6,000 บาท การเพิ่มทฤษฎีเช่นนี้ไม่ชอบ ต้องถือทฤษฎีในศาลชั้นต้น...ฯลฯ

(หมายเหตุ การเพิ่มทฤษฎีโดยปกติเพิ่มไม่ได้เว้นแต่มีบางกรณี เช่น โจทก์ฟ้องเรียกเหวนเพศวราคา 50,000 บาท จำเลยเถียงว่าราคาไม่ถึง ศาลอาจให้ตีราคาใหม่ แต่ในกรณีเช่นนี้ต้องตีราคากันในศาลชั้นต้น จึงพอสรุปได้ว่าจะเพิ่มจะลดทฤษฎีกันอย่างไรก็ให้ทำเสียตั้งแต่ชั้นศาลชั้นต้น จะมาเปลี่ยนแปลงในตอนหลังไม่ได้)

2.2) ในคดีที่คู่ความกำลังดำเนินคดีกันอยู่ในศาลชั้นต้น หากมีผู้ร้องสอดเข้ามาในคดีนั้น ทฤษฎีในคดีจะเป็นเท่าใดให้พิจารณาดังนี้

ก) ถ้าผู้ร้องสอดไม่ได้เรียกร้องเพิ่มเติมทฤษฎี ทฤษฎีในคดีคงถือเท่าเดิม

ข) ถ้าผู้ร้องสอดขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมแล้วเรียกร้องเพิ่มทฤษฎีอีก ดังนี้ ทฤษฎีในคดีคงเป็นไปตามที่ขอเพิ่ม (เทียบตามนัยฎีกาที่ 539/2493)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 539/2493

โจทก์ฟ้องขอแสดงกรรมสิทธิ์กึ่งหนึ่งในที่ดินมรดกของ น. โดยอ้างว่าได้รับแทนที่ อ. มารดาผู้วายชนม์ซึ่งเป็นบุตร น. ซึ่งที่ดินรายนี้ ศ. สามี่จำเลยปกครองแทน และให้เพิกถอน การโอนที่ดิน ซึ่ง ศ. และจำเลยรับโอนมา หากไม่ตกลงให้ประมวลหรือขายทอดตลาดหักใช้ค่า ปลงศพให้โจทก์ก่อน 1,000 บาท เหลือนอกนั้นแบ่งให้โจทก์จำเลยคนละครึ่ง

มีผู้ร้องสอดเข้าเป็นโจทก์ร่วม ขอส่วนแบ่งมรดกของ น. ด้วย ฝ่ายจำเลยต่อสู้หลาย ประการ

ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์พิพากษายกฟ้องโจทก์

โจทก์ฎีกา

ศาลฎีกาเห็นว่าที่จำเลยยื่นคำร้องคัดค้านว่าคดีของโจทก์มีทุนทรัพย์ไม่ถึง 2,000 บาท ฎีกาไม่ได้นั้น คำคัดค้านเช่นนี้ จำเลยกล่าวรวมมาในคำแก้ฎีกาก็ได้ แต่เมื่อทำเป็นคำร้องมา ต่างหาก ก็ไม่ทำให้เสียไป เพราะเป็นข้อที่ศาลฎีกาอาจหยิบยกขึ้นวินิจฉัยได้เองอยู่แล้ว

ในประเด็นที่เกี่ยวกับผู้ร้องสอด ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าการที่ผู้ร้องสอดเข้ามาเป็นโจทก์ร่วม ไม่ทำให้คดีมีทุนทรัพย์เพิ่มขึ้น เพราะผู้ร้องสอดขอถือเอาตามฟ้องของโจทก์เดิม...ฯลฯ

(หมายเหตุ คำพิพากษาศาลฎีกาคดีนี้ เป็นตัวอย่างให้เห็นว่า ทุนทรัพย์อาจเพิ่มได้เมื่อมี ผู้ร้องสอดเข้ามาในคดี เช่น โจทก์ฟ้องเรียกเงิน 20,000 บาท ผู้ร้องสอดขอเข้าเป็นโจทก์ร่วม ขอเรียกเพิ่มอีก 20,000 บาท ทุนทรัพย์ในคดีก็เป็น 40,000 บาท)

หลักที่ 3

ทุนทรัพย์ในกรณีสละข้อหา ถือทุนทรัพย์ภายหลังสละแล้วเป็นเกณฑ์

ถ้าราคาทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาทตามฟ้องเดิม แม้จะเกิน 20,000 บาท ซึ่งปกติมีสิทธิอุทธรณ์ข้อเท็จจริงได้ แต่ถ้าคู่ความสละข้อหาบางข้อตั้งแต่ศาลชั้นต้น คงเหลือ เป็นทุนทรัพย์ที่พิพาทในเวลาต่อมาไม่เกิน 20,000 บาท ดังนี้ ต้องถือทุนทรัพย์เท่าที่เหลืออยู่ นั้นเป็นทุนทรัพย์ที่พิพาท เช่น โจทก์ฟ้องว่า จำเลยทำละเมิดขับรถโดยประมาทชนโจทก์ได้รับ บาดเจ็บ แล้วเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนจากจำเลย 50,000 บาท เรียกให้ชดเชยราคาทรัพย์สิน สูญหายอีก 10,000 บาท รวม 60,000 บาท ต่อมาโจทก์ขอสละประเด็นค่าเสียหายเกี่ยวกับ ทรัพย์สินที่หาย (สมมติว่าเนื่องจากมีผู้เก็บรักษาไว้ในขณะโจทก์ถูกรถชนสลบ และได้คืนแก่ โจทก์แล้ว โจทก์จึงไม่คิดใจเรียกอีกต่อไป) ดังนี้ ก็ต้องถือว่าคดีมีทุนทรัพย์ 50,000 บาท ไม่ใช่ 60,000 บาท

ในทางกลับกัน ถ้าโจทก์เริ่มฟ้องโดยตั้งทุนทรัพย์ 50,000 บาท ก่อนชี้สองสถาน โจทก์คิดได้ว่าฟ้องโจทก์ยังบกพร่องอยู่ จึงได้ขอแก้ไขเพิ่มเติมทุนทรัพย์ โดยขอเพิ่มราคาทรัพย์สินที่ติดตัวของโจทก์ขณะถูกจำเลยทำละเมิดชั่วคราวหายไป เช่น นาฬิกา, แหวน, เงินสดติดตัวหายไป ขณะเกิดเหตุคิดเป็นเงินรวม 15,000 บาท แล้วเรียกให้จำเลยชดเช้ออีก 15,000 บาท ดังนี้ ทุนทรัพย์ในคดีจะเป็น 65,000 บาท ดังนี้ เป็นต้น

การสละข้อหา

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการสละข้อหา

การสละข้อหา โจทก์อาจจะทำได้โดยไม่ต้องขอแก้ฟ้องตามมาตรา 179 กล่าวคือ โจทก์อาจจะสละข้อหาได้ในวันชี้สองสถานตามมาตรา 183 เพราะในวันชี้สองสถานนั้นเป็นวันที่คู่ความอาจตกลงกันในประเด็นแห่งคดีว่าประเด็นใดที่จะรับกันได้บ้าง (โดยไม่ต้องสืบพยาน) และประเด็นใดที่ไม่รับกัน อันถือว่าเป็นประเด็นข้อพิพาทที่จะต้องสืบพยานกันต่อไป ในตอนนี้ถ้าโจทก์ไม่ตั้งใจข้อหาใดในคำฟ้องของตนก็อาจสละได้ ข้อที่ควรระวังก็คือ ในวันชี้สองสถานนั้นโจทก์จะเพิ่มข้อหาใหม่ไม่ได้ ได้แต่สละข้อหา การเพิ่มเติมข้อหาย่อมทำได้โดยการฟ้องเพิ่มเติมเท่านั้น จะกระทำโดยการแถลงในชั้นชี้สองสถานอย่างเช่นสละข้อหาไม่ได้

ปัญหาคือคิดว่า ในกรณีที่โจทก์ฟ้องเรียกคืนทรัพย์สินที่จำเลยขอยืมไปหลายรายการ ถ้าจำเลยคืนไม่ได้ก็ให้ใช้ราคาทรัพย์สินเหล่านั้น จำเลยคืนทรัพย์สินให้โจทก์ได้บางรายการ จะคำนวณทุนทรัพย์กันอย่างไร เช่น

โจทก์ฟ้องเรียกคืนแหวนเพชร 1 วง ราคา 20,000 บาท กับนาฬิกา 1 เรือน ราคา 2,500 บาท จากจำเลย ซึ่งจำเลยได้ขอยืมไปใช้ในงานพิธีสมรสบุตรจำเลย แล้วไม่ยอมคืนให้โจทก์ ถ้าจำเลยคืนไม่ได้ก็ให้ใช้ราคาทรัพย์สินเป็นเงินรวม 22,500 บาท จำเลยคืนแหวนเพชรให้โจทก์รับไปต่อหน้าศาล ส่วนนาฬิกาไม่สามารถคืนให้ได้ เพราะนำไปขายเสียแล้ว ในกรณีเช่นนี้จะถือว่าคดีมีทุนทรัพย์เท่าใด?

ในกรณีเช่นนี้แม้โดยหลักที่ 2 จะให้ถือเอาทุนทรัพย์ในศาลชั้นต้นเป็นเกณฑ์ ถ้ามีการเพิ่มหรือสละในศาลชั้นต้น ก็ให้เอาที่เพิ่มแล้วหรือสละแล้วเป็นเกณฑ์ก็ตาม แต่ในกรณีเช่นนี้ผู้เขียนเห็นว่า ไม่ใช่กรณีเพิ่มหรือสละทุนทรัพย์ แต่เป็นเรื่องโจทก์ยอมรับในข้อเท็จจริง ดังนั้นทุนทรัพย์ในกรณีเช่นนี้คงเหลือเพียง 2,500 บาทเท่านั้น ซึ่งต้องห้ามอุทธรณ์ข้อเท็จจริง

มีข้อที่นักศึกษาพึงระวังในการวินิจฉัย เพราะอาจทำให้การวินิจฉัยคลาดเคลื่อนได้ กล่าวคือ ถ้าเริ่มแรกโจทก์ฟ้องทุนทรัพย์พิพาท 80,000 บาท ซึ่งไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ข้อเท็จจริง แต่

ข้อเท็จจริงปรากฏว่าในวันสืบพยานคู่ความแถลงรับกันสำหรับประเด็นเรื่องค่าเสียหายว่า หากโจทก์เป็นฝ่ายชนะคดี จำเลยยอมชำระค่าเสียหายให้โจทก์เป็นเงิน 20,000 บาท โจทก์พอใจรับค่าเสียหายตามที่ตกลงกัน ดังนี้ จะถือว่าทุนทรัพย์เท่าเดิมคือ 60,000 บาทไม่ได้ ต้องถือว่าทุนทรัพย์ในคดีเหลือ 20,000 บาท ต้องห้ามอุทธรณ์ข้อเท็จจริง (เทียบนัย ฎ.1044/2526)

หลักที่ 4

ทุนทรัพย์คดีหลายเรื่องรวมพิจารณา

หลัก ให้ถือทุนทรัพย์แต่ละคดีเป็นเกณฑ์พิจารณา

ตัวอย่าง เช่น ในคดีละเมิด อาทิตย์ขับรถชนคนพาเพื่อน ๆ ไปเที่ยวพญา ระหว่างทางถูกรถยนต์ของพุด ซึ่งขับมาด้วยความเร็วและประมาทชนรถยนต์ของอาทิตย์เสียหาย ตัวอาทิตย์และพุดมี จันทร, อังคาร ต่างได้รับบาดเจ็บสาหัส ผู้เสียหายทั้งสามคนต่างเป็นโจทก์ฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนความเสียหายจากพุด สมมติว่า อาทิตย์ฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนความเสียหายค่าซ่อมรถยนต์, ค่ารักษาพยาบาล รวม 30,000 บาท จันทรบาดเจ็บน้อยกว่า แต่ไม่ได้เสียค่าซ่อมรถยนต์ เรียกไป 20,000 บาท อังคารบาดเจ็บสาหัสน้อยกว่าจันทร เรียกเอา 10,000 บาท รวมเป็นเงิน 60,000 บาท ศาลชั้นต้นเห็นว่าคดีนี้จำเลยคนเดียว, ประเด็นเดียวกัน คดีเป็นเรื่องเกี่ยวเนื่องกัน จึงรวมการพิจารณาเข้าด้วยกัน ดังนี้ ในการพิจารณาทุนทรัพย์จะถือทุนทรัพย์รวม 60,000 บาทไม่ได้ จะต้องถือแยกแต่ละคดีเป็นหลักทุนทรัพย์ของใครเกิน 20,000 บาทก็ไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ในข้อเท็จจริง ถ้าไม่เกิน 20,000 บาทแล้วไม่ต้องด้วยข้อยกเว้นต่าง ๆ ของมาตรา 224 แล้ว ย่อมต้องห้ามอุทธรณ์ข้อเท็จจริง

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 216/2494

คดีหลายสำนวนพิจารณาพิพากษารวมกันมา จะฎีกาข้อเท็จจริงได้หรือไม่ ตามมาตรา 248 ต้องดูทุนทรัพย์แต่ละสำนวน (หลักเดียวกับ ม. 224 ใช้เป็นตัวอย่างของ ม. 224 นี้ได้)

หลักที่ 5

โจทก์คนเดียวฟ้องจำเลยหลายคนเป็นหลายสำนวน และศาลรวมพิจารณา

หลัก ให้พิจารณาทุนทรัพย์แยกแต่ละสำนวน

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 289/2505

โจทก์คนเดียวฟ้องจำเลยสองคนเป็น 2 ส่วน จำเลยแต่ละส่วนต่างให้การต่อสู้กรรมสิทธิ์ คู่ความตีราคาทรัพย์สินพิพาทส่วนละ 3,000 บาท แม้จำเลยจะได้ร่วมกันซื้อที่ดินมา ราคา 6,000 บาทก็ตาม แต่เมื่อได้แยกเป็นคนละส่วนแล้ว ทุนทรัพย์ที่พิพาทก็แยกกันตามส่วนนั้น ๆ จะคิดคำนวณรวมกันเพราะได้พิจารณาคดีทั้งสองส่วนรวมกันเพื่อสิทธิฎีกาหาได้ไม่ ทุนทรัพย์ที่พิพาทต้องคิดแยกตามส่วน

(หมายเหตุ หลักเกณฑ์พิจารณาทุนทรัพย์ตามลักษณะฎีกา ม. 248 มีหลักทำนองเดียวกับ ม. 224)

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 425/2506

คดีสามส่วน โจทก์เป็นคนเดียวกัน จำเลยต่างคนกัน ศาลพิจารณาคดีพิพาทรวมกัน คดีที่ 1 มีทุนทรัพย์ 7,500 บาท คดีที่ 2 มีทุนทรัพย์ 3,500 บาท คดีที่ 3 มีทุนทรัพย์ 2,500 บาท แม้ในชั้นฎีกาได้ฎีการวมกันมา ก็ต้องถือว่าเป็นสามคดี การตั้งรับฎีกาต้องพิจารณาแยกเป็นคดี ๆ ไป... ฯลฯ

คำพิพากษาฎีกาที่ 847-849/2515

โจทก์คนเดียวฟ้องจำเลยสามคนเป็นสามจำนวน แม้ศาลสั่งรวมพิจารณา แต่การที่ฎีกาข้อเท็จจริงได้หรือไม่จะต้องถือทุนทรัพย์เป็นรายส่วนไป

หลักที่ 6

โจทก์หลายคนฟ้องเป็นคดีจำนวนเดียวกัน

หลัก ในการพิจารณาทุนทรัพย์ ให้ดูว่าโจทก์ใช้สิทธิเฉพาะตัวฟ้องร้องแยกได้หรือไม่ และโจทก์หรือจำเลยเป็นฝ่ายอุทธรณ์

วิธีดู ให้ดูจากการบรรยายฟ้อง และคำขอท้ายฟ้องของโจทก์ว่า โจทก์ได้ฟ้องแยกกันตามสิทธิของโจทก์แต่ละคนหรือขอรวมกัน

ถ้าแยกกันได้และโจทก์เป็นฝ่ายอุทธรณ์

สิทธิในการอุทธรณ์ต้องดูว่าทุนทรัพย์ของโจทก์แต่ละคนเกิน 20,000 บาทหรือไม่ ถ้าเกินยอมอุทธรณ์ข้อเท็จจริงได้ ถ้าไม่เกินก็ไม่ได้

แต่ถ้าจำเลยเป็นฝ่ายอุทธรณ์

แต่เดิมนักกฎหมายส่วนใหญ่มีความเห็นกันว่าต้องถือทุนทรัพย์ของโจทก์รวมกันเป็นทุนทรัพย์ในคดี ทั้งนี้เนื่องจากโจทก์ได้ร่วมกันฟ้องจำเลย แต่ปัจจุบันแนวความเห็นเช่นนั้นเปลี่ยนไป เนื่องจากแนววินิจฉัยของศาลฎีกามีได้ถือตามความเห็นนี้ ดังตัวอย่างเช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1533/2519 (บันทึกไว้ในหนังสือนี้หน้าถัดไป) ศาลฎีกามีได้ถือทุนทรัพย์รวม ดังนั้นศาลฎีกาจึงว่าจำเลยฎีกาข้อเท็จจริงได้เฉพาะกรณีจำนวนที่โจทก์คนที่เรียกร้องเกิน 50,000 บาท เท่านั้น ถ้ายึดความเห็นข้างต้นเป็นหลักแล้ว จำเลยต้องฎีกาข้อเท็จจริงได้ทุกจำนวน แต่หาได้เป็นเช่นนั้นไม่ (หลักในการห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงมีลักษณะทำนองเดียวกับเรื่องอุทธรณ์ เพียงแต่ต่างกันในด้านจำนวนทุนทรัพย์เท่านั้น ดูมาตรา 248 ประกอบ) ดังนั้น ในประเด็นนี้ผู้เขียนจึงใคร่ขอเสนอแนะให้นักศึกษาคควรติดตามค้นคว้าแนวปฏิบัติของศาลต่อไป

ถ้าขอรวมกันมา

ให้ดูว่า เฉพาะจำนวนรวมทั้งหมดตามที่โจทก์เรียกร้องว่าเกิน 20,000 บาทหรือไม่ ถ้าเกินก็อุทธรณ์ข้อเท็จจริงได้

ตัวอย่างโจทก์ฟ้องรวมกันมาแต่สิทธิแยกกันได้

คำและแดงเป็นโจทก์ฟ้องเขียวให้แบ่งข้าวเปลือกซึ่งเป็นมรดกของผู้ตายซึ่งเป็นบิดา โดยบรรยายฟ้องว่า คำโจทก์ที่ 1 มีสิทธิได้รับส่วนแบ่งคิดเป็นเงิน 10,000 บาท แดงโจทก์ที่ 2 มีสิทธิได้รับส่วนแบ่งราคา 10,000 บาท และโจทก์ทั้งสองมีส่วนได้มรดกอื่น ๆ อีกที่ยังไม่ได้แบ่งคนละ 10,000 บาท ขอให้ศาลพิพากษาให้โจทก์ได้ข้าวเปลือกและส่วนแบ่งในทรัพย์ตามที่บรรยายตามฟ้อง ดังนี้ จะเห็นว่า คำก็ดี แดงก็ดี แต่ละคนฟ้องเรียกส่วนแบ่งทรัพย์มรดกจากเขียว (จำเลย) มาในฟ้องจำนวนเดียวกันก็จริง แต่เขาใช้สิทธิเฉพาะตัวใครตัวมันตามมาตรา 55 ซึ่งโดยปกติแล้วจะต้องไปฟ้องร้องต่อศาลโดยลำพังเป็นคดีของใครของมัน แต่เมื่อยื่นฟ้องมาในคดีจำนวนเดียวกัน ก็ต้องพิจารณาทุนทรัพย์แยกกัน (เหมือนกับคนละคดี ต่างคนต่างฟ้องไม่ได้รวมกัน) เมื่อทุนทรัพย์ของโจทก์แต่ละคนไม่เกิน 20,000 บาท โจทก์ย่อมอุทธรณ์ในข้อเท็จจริงไม่ได้

ตัวอย่างแนววินิจฉัยของศาลฎีกา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1121/2493

โจทก์ฟ้องขอแบ่งที่พิพาทโดยอ้างว่าเป็นมรดกราคา 3,000 บาท (ตามกฎหมายเก่า ก่อนแก้ไข) เป็น 3 ส่วน เป็นของโจทก์ 2 คน ๆ ละ 1 ส่วน เป็นของจำเลย 1 ส่วน ศาลชั้นต้น พิพากษายกฟ้องโดยวินิจฉัยว่าเจ้ามรดกทำพินัยกรรมยกให้จำเลยแต่ผู้เดียว ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน โจทก์ฎีกา ศาลฎีกาเห็นว่า เป็นคดีมีทุนทรัพย์ไม่เกิน 2,000 บาท โจทก์จะฎีกาได้เพียงข้อเท็จจริงไม่ได้

(หมายเหตุ พิพากษาศาลฎีกาตามกฎหมายเก่า)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1525/2511 (ประชุมใหญ่)

ทายาทแต่ละคนฟ้องเรียกส่วนแบ่งทรัพย์มรดกจากจำเลยมาในฟ้องเดียวกัน เป็นเรื่องที่ ทายาทแต่ละคนใช้สิทธิเฉพาะตัวตามมาตรา 55 ทายาทแต่ละคนชอบที่จะเสนอคดีต่อศาลโดย ลำพัง ฉะนั้น แม้ทายาทเหล่านั้นจะมาฟ้องในคดีเดียวกัน ก็ต้องพิจารณาทุนทรัพย์ของคดี สำหรับทายาทแต่ละคนแยกกัน ถ้าทุนทรัพย์ของแต่ละคนไม่เกิน 5,000 บาท (ตามกฎหมายเก่า ปัจจุบัน 50,000 บาท) และศาลอุทธรณ์พิพากษายืนก็ฎีกาข้อเท็จจริงไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1533/2519

ผู้เสียหายฐานละเมิดหลายคนรวมเป็นโจทก์ฟ้องจำเลยในคดีเดียวกัน แต่ละคนแยก ทุนทรัพย์ที่เรียกร้อง บางคนไม่เกิน 50,000 บาท ดังนี้ ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน จำเลยฎีกา ข้อเท็จจริงได้เฉพาะกรณีเรียกร้องเกิน 50,000 บาทเท่านั้น

คดีนี้เดิมโจทก์ฟ้องว่า โจทก์ที่ 1, 2, 3, 4 นั่งมาในรถยนต์ ซึ่งจำเลยที่ 2 ลูกจ้างของ จำเลยที่ 1 (กทม.) ขับชนโดยละเมิด โจทก์เรียกค่าเสียหายมาในฟ้องให้จำเลยใช้แก่โจทก์ที่ 2 จำนวน 200,000 บาท นอกนั้นคนละไม่เกิน 50,000 บาท ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์พิพากษา ให้จำเลยใช้ค่าเสียหายแก่โจทก์ที่ 2 จำนวน 120,000 บาท นอกนั้นคนละไม่เกิน 50,000 บาท

จำเลยฎีกา

ศาลฎีกาวินิจฉัยข้อกฎหมายว่า คดีนี้แม้โจทก์จะฟ้องรวมกันมาเป็นจำนวนทุนทรัพย์ รวม 274,800 บาท แต่โจทก์ก็ได้แยกทุนทรัพย์ที่โจทก์เรียกร้องแต่ละคนเป็นจำนวนเท่าใดมา ชัดเจนเป็นส่วนของแต่ละคน มิได้เรียกร้องเป็นจำนวนรวมกันมา ทุนทรัพย์ของโจทก์ที่ 1 ที่ 3

ที่ 4 แต่ละคนเป็นจำนวนไม่เกิน 50,000 บาท จึงต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 248

ฯลฯ

(หมายเหตุ หลักการพิจารณาทุนทรัพย์ใช้เปรียบเทียบมาตรา 224 ได้ เนื่องจากบัญญัติ ทำนองเดียวกัน)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 317/2525

โจทก์ที่ 1 ที่ 2 ฟ้องเรียกค่าเสียหายจากจำเลยฐานละเมิด โดยโจทก์ที่ 1 เรียกค่าเสียหาย 50,000 บาท โจทก์ที่ 2 เรียกค่าเสียหาย 7,000 บาท ดังนี้ ถึงแม้จะฟ้องรวมกัน สิทธิอุทธรณ์ ฎีกาก็ต้องถือตามจำนวนทุนทรัพย์ของโจทก์แต่ละคนที่ฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 929-930/2525

คดีที่โจทก์หลายคนฟ้องรวมกันนั้น ถ้ามิใช่เจ้าหนี้ร่วมกันแล้ว สิทธิอุทธรณ์ของโจทก์ แต่ละคนต้องถือตามทุนทรัพย์ที่แต่ละคนเรียกร้องในแต่ละสำนวน เมื่อทุนทรัพย์ของโจทก์ที่ 1 ต้องห้ามอุทธรณ์ในข้อเท็จจริง ถึงแม้ศาลอุทธรณ์จะวินิจฉัยให้ก็ไม่ถือว่าเป็นข้อที่ว่างกันมาแล้ว ในศาลอุทธรณ์โดยชอบ ห้ามฎีกาตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 249

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3425/2526

โจทก์ทั้งสองฟ้องเรียกค่าขายสินค้าจากจำเลยโดยมิได้มีผลประโยชน์ร่วมกันในมูลความ แห่งคดี เพราะเป็นการซื้อขายคนละสถานที่ คนละเวลา ซึ่งโดยปกติจะฟ้องคดีรวมกันมาไม่ได้ การคำนวณทุนทรัพย์ที่พิพาทจึงต้องแยกพิจารณาของโจทก์แต่ละคนจะนำมารวมกันไม่ได้...ฯลฯ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3558/2530

โจทก์สองคนฟ้องขอให้จำเลยใช้ค่าเสียหายรวมเป็นเงิน 60,719 บาท โดยโจทก์ที่ 1 ซึ่งเป็นผู้ครอบครองรถยนต์คันที่ถูกชนเรียกร้องค่าขาดประโยชน์จากการใช้รถยนต์ กับค่าที่ รถยนต์เสื่อมราคา รวมเป็นเงิน 27,500 บาท และโจทก์ที่ 2 ในฐานะผู้รับประกันภัยเรียกร้อง เงินที่ได้ชดใช้ค่าเสียหายในการซ่อมรถยนต์และค่าลากจูงรถยนต์คันเกิดเหตุไปทำการซ่อมรวม เป็นเงิน 30,809 บาท ดังนี้ ไม่ใช่เป็นหนี้ร่วมที่ไม่อาจจะแบ่งแยกได้ โจทก์แต่ละคนฟ้องให้ จำเลยรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายดังกล่าว จึงเป็นคดีมีทุนทรัพย์ไม่เกินห้าหมื่นบาท และศาลอุทธรณ์ พิพากษายืนตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น ย่อมต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 248

ตัวอย่างการขอรวมกันมา

ตามตัวอย่างแรก ถ้าโจทก์ทั้ง 2 ฟ้องขอแบ่งทรัพย์มรดก แต่บรรยายฟ้องว่าโจทก์ทั้งสอง มีสิทธิในกองมรดกของผู้ตายโดยได้ครอบครองรวมกันมา และตีราคาส่วนได้ของโจทก์ทั้ง 2 เป็นเงิน 40,000 บาท โดยไม่ได้ระบุแยกมาเป็นส่วนว่าใครได้เท่าใดโดยชัดแจ้งแล้ว กรณี ทุนทรัพย์จะเปลี่ยนไป จะต้องถือว่าเขาฟ้องรวมกันมาเกินกว่า 20,000 บาทแล้ว ย่อมอุทธรณ์ ในปัญหาข้อเท็จจริงได้

เพราะฉะนั้นต้องพิจารณาให้ได้ว่า เขาฟ้องรวมกันมาหรือแยกกัน ก็อาศัยหลักวินิจฉัย ดังกล่าว

ตัวอย่างแนววินิจฉัยของศาลฎีกา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2362/2515 (ประชุมใหญ่)

โจทก์ 4 คนฟ้องขอให้จำเลยแบ่งทรัพย์มรดกให้ 4 ใน 9 ส่วน รวมเป็นเงิน 6,514 บาท (ทุนทรัพย์ตามกฎหมายเก่าไม่เกิน 5,000 บาท ห้ามฎีกาข้อเท็จจริง ไม่เกิน 2,000 บาท ห้าม อุทธรณ์ข้อเท็จจริง) ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยแบ่งทรัพย์พิพาทให้โจทก์คนละ 1 ใน 9 ส่วน ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน จำเลยย่อมฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงได้ เพราะโจทก์ทั้ง 4 ได้ร่วมกัน ฟ้องขอให้จำเลยแบ่งทรัพย์ให้โจทก์รวมกันเป็นเงินกว่า 5,000 บาท

(ข้อสังเกต ข้อเท็จจริงจากคำพิพากษาศาลฎีกานี้ โจทก์บรรยายฟ้องรวมมาว่าโจทก์มีสิทธิ ได้รับส่วนแบ่งจำนวนเท่าใด โดยไม่ได้แยกเป็นสัดส่วนว่าใครจะได้เท่าใด ซึ่งต่างกับฎีกาที่ 1121/2493 และฎีกาที่ 1525/2511 ซึ่งบรรยายแยกออกให้เห็นชัดแจ้งว่าใครมีสิทธิได้รับ จำนวนเท่าใด)

หลักที่ 7

โจทก์คนเดียวฟ้องจำเลยหลายคน (เป็นสำนวนเดียว)

หลักพิจารณา ให้ดูว่าจำเลยมีผลประโยชน์ร่วมกันในมูลความแห่งคดีหรือไม่

ถ้ามี ให้คิดทุนทรัพย์รวมกัน

ถ้าไม่มี คิดทุนทรัพย์แยกกันเป็นคน ๆ เหมือนกับฟ้องคนละสำนวน

ตัวอย่างมีผลประโยชน์ร่วมกัน

โจทก์ฟ้องว่า จำเลยที่ 1, ที่ 2 ตกงร่วมกันกู้เงินโจทก์ 30,000 บาท โดยจำเลยที่ 1 และจำเลยที่ 2 ได้รับเงินจากโจทก์ไปคนละ 15,000 บาท โดยทำสัญญากู้ไว้ต่อโจทก์ว่าจำเลย ทั้ง 2 ตกงเป็นลูกหนี้ร่วมชดใช้เงินกู้จำนวนดังกล่าวพร้อมดอกเบี้ยตามกฎหมายแก่โจทก์ จำเลยทั้งสองต่อสู้ว่าได้ร่วมกันกู้เงินโจทก์จริง แต่ใช้คืนแล้ว ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยชนะ โดยยกฟ้องโจทก์ ดังนี้โจทก์ข่อมุทธรณ์ข้อเท็จจริงได้เพราะการเป็นลูกหนี้ร่วม ถือได้ว่ามี ผลประโยชน์ร่วมกันในมูลค่าแห่งคดีทุนทรัพย์ในคดี ต้องคิดรวม คือจำนวน 30,000 บาท ซึ่งเกิน 20,000 บาทแล้วดังนั้นเป็นต้น

ตัวอย่างไม่มีผลประโยชน์ร่วมกันในมูลค่าแห่งคดี

คำพิพากษาฎีกาที่ 542/2518

โจทก์ฟ้องว่าจำเลยทั้ง 4 คนเข้ามาอาศัยที่ดินโจทก์อยู่เป็นส่วนสักโดยไม่ได้เกี่ยวข้อง กันเลย และโจทก์ตีราคาที่ดินแต่ละส่วนที่จำเลยอาศัยมาด้วย เมื่อเดือนมีนาคม 2512 โจทก์ยื่น เรื่องราวขอหนังสือรับรองการทำประโยชน์ จำเลยร้องคัดค้านว่าเป็นของจำเลย ขอให้ศาลพิพากษา ว่าที่พิพาทเป็นของโจทก์ห้ามและขับไล่จำเลยให้ออกไปจากที่พิพาท

จำเลยทั้ง 4 ให้การว่าที่ดินพิพาทเดิมเป็นป่ากร้าง ผู้ใหญ่บ้านได้จัดสรรให้จำเลยทำกิน จำเลยทั้ง 4 ไม่เคยรู้จักกับโจทก์ และตัดฟ้องโจทก์ว่า โจทก์ผูกแย้งการครอบครองมาเกิน 1 ปี แล้ว ไม่มีอำนาจฟ้อง...ฯลฯ

ศาลชั้นต้นยกฟ้องโจทก์ ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน

โจทก์ฎีกาเถียงข้อเท็จจริงว่าจำเลยเข้ามาขออาศัยโจทก์ทำกินในที่พิพาท

ศาลฎีกาเห็นว่าตามคำฟ้องของโจทก์กล่าวไว้ชัดเจนว่า จำเลยแต่ละคนเข้ามาอาศัยที่ดิน โจทก์ทำกินเป็นส่วนสัก โดยไม่ได้เกี่ยวข้องกันเลย และโจทก์ยังตีราคาที่ดินแต่ละส่วนที่จำเลย อาศัยมาด้วย จำเลยทั้ง 4 จึงมิได้มีผลประโยชน์ร่วมกันในมูลค่าแห่งคดี โจทก์ชอบที่จะยื่น ฟ้องจำเลยมาคนละสำนวน การที่โจทก์รวมฟ้องมาในสำนวนเดียวกัน และศาลชั้นต้นยอมรับ ฟ้องโจทก์ไว้ ไม่ทำให้สิทธิของโจทก์มีมากกว่ายื่นฟ้องแยกกันมาเป็นแต่ละสำนวน ดังนั้น คดีโจทก์สำหรับจำเลยแต่ละคนมีทุนทรัพย์เพียง จำเลยที่ 1 จำนวน 2,500 บาท จำเลยที่ 2 จำนวน 2,500 บาท จำเลยที่ 3 จำนวน 1,000 บาท และจำเลยที่ 4 จำนวน 1,500 บาท เท่านั้น

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าคดีโจทก์ต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง

(หมายเหตุ ทุนทรัพย์ตามกฎหมายเก่า ก่อนแก้ไขทุนทรัพย์ไม่เกิน 5,000 บาท ถ้าศาลอุทธรณ์พิพากษายืนฯ ห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นไม่เกิน 50,000 บาท)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 174/2519

โจทก์ขอรังวัดที่ดิน จำเลยคัดค้านเวลาเจ้าพนักงานมารังวัด อ้างว่าโจทก์ชี้เขตตรุกกล้าที่ดินของจำเลย ซึ่งเป็นที่ดินคนละตอนของจำเลยแต่ละคน ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์พิพากษาว่าที่พิพาทเป็นของโจทก์ ให้จำเลยเพิกถอนการรังวัดออกโฉนด

จำเลยฎีกา

ศาลฎีกาวินิจฉัยข้อกฎหมายว่า “จำเลยทั้งสองมีสิทธิฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงหรือไม่ โจทก์ฟ้องอ้างว่าโจทก์เป็นเจ้าของที่ดินตาม ส.ค.1 เลขที่ 5/2509 เนื้อที่ประมาณ 1 งาน 95 วา โจทก์ยื่นคำขอรังวัดโฉนดที่ดินดังกล่าว จำเลยทั้งสองคัดค้านว่าโจทก์ชี้แนวเขตตรุกกล้าเข้าไปในที่ดินของจำเลย มีเนื้อที่คนละประมาณ 45 ตารางวา ราคาที่ดินประมาณตารางวาละ 100 บาท ปรากฏรูปที่ดินตามแผนที่ท้ายฟ้อง

จำเลยที่ 1 ให้การว่าที่พิพาทเนื้อที่ 45 ตารางวาเป็นของจำเลยที่ 1 และจำเลยที่ 2 ให้การและฟ้องแย้งว่าที่พิพาทเนื้อที่ 45 ตารางวาเป็นของจำเลยที่ 2 เห็นว่าที่ดินที่จำเลยอ้างว่าเป็นของจำเลยนั้นแยกเป็นส่วนสัดไม่ได้เกี่ยวข้องกันเลย จำเลยทั้งสองไม่ได้มีผลประโยชน์ร่วมกันในมูลค่าความแห่งคดี การที่โจทก์รวมฟ้องมาในจำนวนเดียวกันไม่ทำให้จำเลยมีสิทธิมากกว่าที่โจทก์แยกฟ้องมาเป็นแต่ละจำนวน ปรากฏว่าที่พิพาทระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 1 เนื้อที่ 45 ตารางวา ราคา 4,500 บาท และที่พิพาทระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 2 เนื้อที่ 45 ตารางวา ราคา 4,500 บาท คดีนี้ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามคำพิพากษาศาลชั้นต้นโดยฟังข้อเท็จจริงต้องกันว่าที่พิพาทเป็นของโจทก์ จำเลยทั้งสองฎีกาว่าที่พิพาทเป็นของจำเลย ฎีกาของจำเลยเป็นฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง เห็นว่าจำเลยทั้งสองไม่มีสิทธิฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง เพราะต้องห้ามตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 248 ศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัย พิพากษายกฎีกา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3425/2526

โจทก์ทั้งสองฟ้องเรียกเงินค่าขายสินค้าจากจำเลยโดยมิได้มีผลประโยชน์ร่วมกันในมูลค่าความแห่งคดี เพราะเป็นการซื้อขายคนละสถานที่ คนละเวลา ซึ่งโดยปกติจะฟ้องรวมกันมาไม่ได้ การคำนวณทุนทรัพย์ที่พิพาทจึงต้องแยกพิจารณาของโจทก์แต่ละคน จะนำมาพิจารณารวมกันไม่ได้ เมื่อทุนทรัพย์ของโจทก์ที่ 2 มีเพียง 15,986 บาท คดีในส่วนของโจทก์ที่ 2 จึงยุติตามคำพิพากษาศาลชั้นต้นและต้องห้ามอุทธรณ์ตาม ป.ว.พ. น.224 อุทธรณ์ของจำเลยใน

ส่วนที่เกี่ยวกับโจทก์ที่ 2 ซึ่งศาลอุทธรณ์วินิจฉัยให้ จึงเป็นการไม่ถูกต้อง เมื่อจำเลยฎีกาขึ้นมาอีก ศาลฎีกาย่อมพิพากษายกฎีกาของจำเลยและคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ และให้คืนค่าขึ้นศาลในชั้นอุทธรณ์ฎีกาให้แก่จำเลย

(หมายเหตุ ความจริงแนววินิจฉัยของศาลฎีกาคดีนี้เป็นเรื่องโจทก์หลายคนฟ้องจำเลย โดยมีได้มีผลประโยชน์ร่วมกันในมูลค่าความแห่งคดี ผู้เขียนประสงค์จะนำคำว่าไม่มีผลประโยชน์ร่วมกันในมูลค่าความแห่งคดีมาเป็นตัวอย่างประกอบการศึกษาในเรื่องนี้เท่านั้น - ผู้เขียน)

หลักที่ 8

คดีสำนวนเดียว แต่มีหลายประเด็น

หลัก แยกพิจารณาได้ดังนี้

8.1) ในกรณีที่มีทั้งประเด็นอุทธรณ์ข้อเท็จจริงได้และไม่ได้ปะปนกัน ให้ถือว่าทั้งคดีนั้นอุทธรณ์ข้อเท็จจริงได้ เช่น คดีฟ้องขับไล่ออกจากตึกอันมีค่าเช่าไม่เกินเดือนละ 2,000 บาท สมมติว่า 2,000 บาทพอดี นอกจากนั้นโจทก์ยังเรียกเอาค่าเช่าที่ค้างชำระทั้งปีรวม 24,000 บาท ดังนี้ คดีจะอุทธรณ์ข้อเท็จจริงได้หรือไม่ได้นั้น จะเห็นว่าคดีมี 2 ประเด็น คือ

ประเด็นแรก เป็นเรื่องฟ้องขับไล่ออกจากอสังหาริมทรัพย์ อันมีค่าเช่าไม่เกินเดือนละ 2,000 บาท และจำเลยมิได้กล่าวแก้เป็นข้อพิพาทด้วยกรรมสิทธิ์ หรือมิได้ยกข้อโต้เถียงในเรื่องแปลความหมายแห่งข้อความในสัญญาเช่า เพราะฉะนั้น ประเด็นแรกนี้ต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง

ประเด็นที่สอง เรื่องฟ้องเรียกค่าเช่าอสังหาริมทรัพย์ ทุนทรัพย์เกินกว่า 20,000 บาท แล้ว เพราะฉะนั้น ประเด็นนี้จึงอุทธรณ์ได้

ในกรณีที่มีทั้งประเด็นอุทธรณ์ได้และไม่ได้ปะปนกัน ให้ถือหลักว่า คดีนี้สามารถอุทธรณ์ข้อเท็จจริงได้ โดยจะอุทธรณ์เฉพาะประเด็นใดประเด็นหนึ่งก็ได้ หรือจะอุทธรณ์ทั้ง 2 ประเด็นก็ย่อมได้ ไม่มีอะไรห้าม

แต่ถ้ามีประเด็นอุทธรณ์ข้อเท็จจริงไม่ได้ทั้งคู่ เช่น สมมติว่าเป็นประเด็นที่ 2 โจทก์เรียกค่าเช่าที่ค้างชำระ รวม 3 เดือนเป็นเงินเพียง 6,000 บาท ดังนี้ ทุนทรัพย์ไม่เกิน 20,000 บาท ย่อมต้องห้ามทั้งคดี

8.2) คดีสำนวนเดียวแต่คดีมีหลายประเด็นต่างก็มีทุนทรัพย์

หลัก ต้องถือทุนทรัพย์ทุกประเด็นรวมกัน หากทุนทรัพย์ทั้งคดีไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง แม้อุทธรณ์บางประเด็นอันมีทุนทรัพย์ไม่เกินที่กำหนดไว้ในมาตรา 224 ก็ไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ตัวอย่าง (เทียบเคียงคำสั่งคำร้อง และคำพิพากษาศาลฎีกาซึ่งศาลฎีกาได้พิพากษาคตามกฎหมายเดิม แต่ยังคงใช้เป็นบรรทัดฐานได้อยู่) เช่น

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 328/2494

คดีนี้ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามศาลชั้นต้น ให้ขับไล่จำเลยและบริวารออกไปจากคานเรือกับสิ่งปลูกสร้าง ให้จำเลยคืนเครื่องมือและสิ่งปลูกอุปกรณ์แก๊สจอกท์ หากไม่สามารถส่งคืนได้ ให้ใช้เงิน 1,680 บาทแก๊สจอกท์ และให้จำเลยใช้ค่าเสียหาย 4,000 บาท กับอีกเดือนละ 500 บาทนับแต่วันฟ้องจนกว่าจำเลยจะส่งมอบทรัพย์สินที่เช่าและออกไปจากที่เช่า

จำเลยฎีกา ศาลชั้นต้นสั่งรับฎีกาเฉพาะประเด็นเรื่องค่าเสียหายเท่านั้น นอกจากนี้ไม่รับเพราะต้องห้ามตาม ม.248

จำเลยยื่นคำร้องยืนยันว่าฎีกาของจำเลยในข้อที่ศาลชั้นต้นสั่งไม่รับนั้นเป็นข้อกฎหมาย

ศาลฎีกามีคำสั่งว่าคดีนี้มีทุนทรัพย์เกินกว่า 2,000 บาท จำเลยมีสิทธิฎีกาได้ทุกประเด็น จึงให้ศาลชั้นต้นรับฎีกาของจำเลยไว้ดำเนินการต่อไป

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 1076/2514 (ประชุมใหญ่)

โจทก์ฟ้องให้จำเลยชำระต้นเงินและดอกเบี้ยรวม 5,858 บาท กับขอให้ชำระดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 1.25 บาทต่อเดือนในต้นเงิน 4,100 บาท นับแต่วันฟ้องจนกว่าจำเลยจะชำระเสร็จ

ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามศาลชั้นต้นให้จำเลยชำระเงินต้น 2,700 บาท และดอกเบี้ย 1,400 บาทให้โจทก์กับดอกเบี้ยร้อยละ 1.25 บาทต่อเดือนนับแต่วันกู้แต่ละรายเป็นต้นไป จนกว่าจำเลยจะใช้ให้โจทก์เสร็จ

จำเลยยื่นฎีกา ศาลชั้นต้นไม่รับฎีกา อ้างว่าจำเลยฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง ฟ้องตามสัญญา 2 ฉบับ แต่ละฉบับทุนทรัพย์ไม่เกิน 5,000 บาท แต่ละฉบับไม่เกี่ยวข้องกัน ต้องห้ามฎีกาในข้อเท็จจริง

จำเลยอุทธรณ์คำสั่งว่าคดีนี้มีทุนทรัพย์ 5,858 บาท ไม่ต้องห้ามฎีกาในข้อเท็จจริง

ศาลฎีกาสั่งว่าคดีนี้โจทก์ฟ้องว่าจำเลยคนเดียวกัน เรียกให้ชำระหนี้เงินกู้ซึ่งกล่าวหาว่ากู้เงินโจทก์ไป 2 ครั้ง ระยะเวลาห่างกัน 1 เดือนเศษ ตามสัญญา 2 ฉบับ โดยฟ้องรวมมาเป็น

คดีเดียวกัน แม้จำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาทตามสัญญาผู้แต่ละฉบับจะไม่เกิน 5,000 บาท แต่เมื่อรวมกันแล้วเกิน 5,000 บาท เช่นนี้ ศาลฎีกาโดยที่ประชุมใหญ่เห็นว่า คู่ความฎีกาข้อเท็จจริงได้ไม่ต้องห้ามตามมาตรา 248

หลักที่ 9

ทุนทรัพย์คดีฟ้องแย้ง

ในกรณีคดีมีฟ้องแย้งทุนทรัพย์จะทำได้นั้น หลัก ให้พิจารณาแยกทุนทรัพย์ฟ้องเดิม และฟ้องแย้งออกจากกัน (เพราะเป็นคนละคดี) แม้ทุนทรัพย์ฟ้องเดิมต้องห้ามอุทธรณ์ในข้อเท็จจริง แต่ทุนทรัพย์ตามฟ้องแย้งอาจไม่ต้องห้ามก็ได้ หรือในทางกลับกัน ทุนทรัพย์ตามฟ้องแย้งต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง แต่ทุนทรัพย์ฟ้องเดิมไม่ต้องห้ามก็ได้ ตัวอย่างเช่น

เพชรเป็นโจทก์ฟ้องพลอย ว่าละเมิดขับรถโดยประมาท ชนรถยนต์โจทก์ ๆ ได้รับบาดเจ็บสาหัส แล้วเรียกให้จำเลย (พลอย) ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนค่าเสียหายในการซ่อมรถยนต์ ตลอดจนค่ารักษาพยาบาล, ค่าขาดรายได้ รวมเป็นเงิน 60,000 บาท จำเลยต่อสู้ว่าไม่ได้ประมาท ค่าเสียหายโจทก์ไม่เกิน 20,000 บาท และขอฟ้องแย้งว่าโจทก์ (เพชร) ต่างหากที่ขับรถโดยประมาท ขับรถในขณะที่เมาสุรา ทำให้รถยนต์ของพลอยเสียหาย ตัวพลอยเองได้รับบาดเจ็บ แล้วเรียกให้เพชรชดใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหาย 20,000 บาท เช่นนี้ การพิจารณาก็ต้องแยกทุนทรัพย์ของฟ้องเดิมกับฟ้องแย้งออกจากกันเป็นคนละคดี จะถือทุนทรัพย์ของทั้งสองคดีมารวมกันเพื่อใช้สิทธิอุทธรณ์ข้อเท็จจริงไม่ได้ ตามตัวอย่างนี้จะเห็นว่าทุนทรัพย์ฟ้องเดิม 60,000 บาท เกิน 20,000 บาทแล้ว จึงไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ข้อเท็จจริง ส่วนทุนทรัพย์ในฟ้องแย้ง 20,000 บาท ซึ่งยังไม่เกิน 20,000 บาท จึงต้องห้าม

ดังนั้น ถ้าจะอุทธรณ์เฉพาะฟ้องแย้งต้องถือทุนทรัพย์ตามฟ้องแย้ง แต่ถ้าจะอุทธรณ์เฉพาะฟ้องเดิมก็ต้องถือทุนทรัพย์ตามฟ้องเดิมด้วยกัน

ตัวอย่างแนววินิจฉัยของศาลฎีกา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 452/2512

คดีตามฟ้องโจทก์มีทุนทรัพย์ไม่ถึง 5,000 บาท (ทุนทรัพย์ตามกฎหมายเดิมก่อนแก้ไข ปัจจุบันแก้ไขเป็น 50,000 บาท - ผู้เขียน) ส่วนคดีตามฟ้องแย้งของจำเลยมีทุนทรัพย์ไม่ถึง 5,000 บาท ฟ้องเดิมกับฟ้องแย้งเป็นคนละคดี จะถือเอาทุนทรัพย์รวมกัน เพื่อพิจารณาว่าฎีกานั้นต้องห้ามตามมาตรา 248 หรือไม่ย่อมไม่ได้ ฎีกาจำเลยจึงต้องห้ามตามบทกฎหมาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 88312515

คดีที่โจทก์ฟ้องและจำเลยฟ้องแย้ง จะอุทธรณ์ฎีกาได้เพียงใดหรือไม่ ต้องแยกพิจารณาคณะละส่วน

โจทก์ฟ้องขับไล่จำเลยผู้เช่าคึกจากโจทก์ เป็นคดีฟ้องขับไล่ผู้เช่าออกจากอสังหาริมทรัพย์ อันมีค่าเช่าไม่เกินเดือนละสองพันบาท และเรียกค่าเสียหายด้วยทุนทรัพย์ไม่เกินสองพันบาท ต้องห้ามอุทธรณ์ในข้อเท็จจริงตามมาตรา 224 แม้ศาลชั้นต้นจะสั่งรับอุทธรณ์ในข้อเท็จจริง และศาลอุทธรณ์รับวินิจฉัยให้ ก็ไม่ถือว่าเป็นข้อที่ได้เข้ามาแล้วโดยชอบในศาลชั้นอุทธรณ์ หากมีการฎีกาต่อมา ศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัย

ส่วนที่จำเลยฟ้องแย้งว่า โจทก์แลกเปลี่ยนสิทธิการเช่าคึกกับจำเลย ขอให้บังคับโจทก์โอนสิทธิการเช่าให้จำเลยเป็นคดีฟ้องขอให้ปลดปล่อยทุกข้ออันไม่อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ ไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ฎีกาในข้อเท็จจริง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 25012518

โจทก์ฟ้องว่าจำเลยบุกรุกที่ดินราคา 4,000 บาท ขอให้ห้ามมิให้เกี่ยวข้องกับ จำเลยต่อสู้กรรมสิทธิ์และฟ้องแย้งขอให้ห้ามมิให้โจทก์รื้อกองฟางและถมบ่อ ดังนี้ เมื่อจำเลยต่อสู้กรรมสิทธิ์ ย่อมเป็นคดีมีทุนทรัพย์ แม้คำฟ้องของโจทก์และฟ้องแย้งของจำเลยจะมีคำขออื่นรวมอยู่ด้วย แต่คำขอเหล่านี้เป็นเพียงประกอบและผลต่อเนื่องมาจากคำขอให้ศาลแสดงกรรมสิทธิ์ ยังเรียกไม่ได้ว่าคดีมีคำขออันไม่จัดเป็นทุนทรัพย์แยกกันได้จากคำขอที่เป็นทุนทรัพย์ จำนวนทุนทรัพย์ที่โจทก์ฟ้องและจำเลยฟ้องแย้งไม่เกิน 5,000 บาท ฟ้องเดิมกับฟ้องแย้งเป็นคณะคดี จะถือเอาทุนทรัพย์ทั้งสองคดีมารวมกันเพื่อใช้สิทธิฎีกาหาได้ไม่ เมื่อศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามศาลชั้นต้น จึงต้องห้ามฎีกาในข้อเท็จจริง

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 828/2518

ฟ้องแย้งเป็นฟ้องที่เป็นเอกเทศจากฟ้องเดิม ดังนั้น แม้คดีตามฟ้องเดิมยุติไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้นแล้ว และแม้ทุนทรัพย์ตามฟ้องแย้งจะต่ำกว่า 50,000 บาทก็ตาม เมื่อศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้องแย้ง แต่ศาลอุทธรณ์พิพากษากลับ เฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับฟ้องแย้งนี้ คดีไม่ต้องห้าม โจทก์ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงในส่วนที่เกี่ยวกับฟ้องแย้งได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1401/2525

ทุนทรัพย์ที่พิพาทตามฟ้องแย้งไม่เกิน 20,000 บาท คู่ความต้องห้ามอุทธรณ์ในข้อเท็จจริง

หลักที่ 10

ทุนทรัพย์ชั้นบังคับคดี

กรณีพิพาทในชั้นบังคับคดีเกี่ยวกับเรื่องอื่น ๆ นั้น การจะอุทธรณ์ข้อเท็จจริงได้หรือไม่ นั่นคือหลักพิจารณา ดังนี้

หลัก ถ้าคดีเดิมต้องห้ามอุทธรณ์ในข้อเท็จจริง แม้กรณีพิพาทในชั้นบังคับคดีมีทุนทรัพย์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด การดำเนินคดีในชั้นบังคับคดีก็ต้องถือคดีเดิม คืออุทธรณ์ข้อเท็จจริงไม่ได้ ตัวอย่าง เทียบกับหลักฎีกา มาตรา 248 ซึ่งบัญญัติทำนองเดียวกับหลักอุทธรณ์ มาตรา 224 ดังนี้

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 33/2499

ฎีกาปัญหาข้อเท็จจริงในชั้นบังคับคดีได้หรือไม่เพียงใดนั้น ต้องถือเอาคดีเดิม ถ้าคดีมีทุนทรัพย์ที่จะฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงได้ ในชั้นบังคับคดีก็ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงได้

คดีนี้โจทก์ฟ้องเรียกเงินตามสัญญาเป็นเงิน 15,822.11 บาท จำเลยทำสัญญายอมใช้เงินแก่โจทก์ตามฟ้อง ครบกำหนดจำเลยไม่ชำระให้โจทก์ โจทก์นำเจ้าพนักงานทำการยึดทรัพย์ของจำเลยขายทอดตลาด จำเลยยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งขายใหม่เพราะเห็นว่าราคาตกต่ำกว่าความเป็นจริงมาก ศาลชั้นต้นสั่งว่าได้ดำเนินการขายทรัพย์ตามที่จำเลยร้องขอมานี้แล้ว จึงขายใหม่ไม่ได้ ให้ยกคำร้อง

จำเลยอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน

จำเลยฎีกา ศาลชั้นต้นสั่งไม่รับฎีกา โดยอ้างว่าฎีกาของจำเลยเป็นปัญหาข้อเท็จจริง ต้องห้ามตาม ป.ว.พ.ม.248 จำเลยจึงยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาให้สั่งรับฎีกาของจำเลย

คำสั่งศาลฎีกา

เรื่องนี้เป็นฎีกาชั้นบังคับคดีในคดีซึ่งมีทุนทรัพย์กว่า 2,000 บาท จึงไม่ต้องห้ามตาม ป.ว.พ.ม.248 ฉะนั้นให้จัดการรับฎีกาจำเลยได้

(หมายเหตุ ตัดสินตามหลักกฎหมายเก่า ทุนทรัพย์ไม่เกิน 2,000 บาท ห้ามฎีกาข้อเท็จจริง ปัจจุบันแก้ไขเป็นไม่เกิน 50,000 บาท หลักกฎหมายส่วนใหญ่คงเดิม)

คำพิพากษาฎีกาที่ 467/2503

คดีเดิมต้องห้ามอุทธรณ์ในข้อเท็จจริง แม้จะเกิดกรณีพิพาทในชั้นบังคับคดี โดยมีทุนทรัพย์เกิน 2,000 บาท (กฎหมายเดิมก่อนแก้ไข - ผู้เขียน) การดำเนินคดีในชั้นบังคับคดีก็ต้องถือคดีเดิม คือจะอุทธรณ์ในข้อเท็จจริงไม่ได้

คดีนี้เดิมโจทก์ฟ้องขับไล่จำเลยออกจากตึกแถวที่เช่าค่าเช่าเดือนละ 35 บาท โจทก์จำเลยยอมความ ศาลชั้นต้นพิพากษาตามยอม โดยจำเลยยอมย้ายออกภายใน 6 เดือนนับแต่วันทำสัญญา และโจทก์ยอมให้ค่าขนย้ายแก่จำเลย 6,000 บาท โดยนำมาวางศาล และยอมให้จำเลยรับไปครึ่งหนึ่งก่อน อีกครึ่งหนึ่งให้รับเมื่อจำเลยและบริวารย้ายออกไปแล้ว ถ้าไม่ย้ายตามกำหนดจำเลยยอมคืนเงินที่รับไปแล้ว และหมดสิทธิที่จะได้รับเงินงวดหลัง

จำเลยรับเงินงวดแรกแล้ว 3,000 บาท ต่อมาโจทก์ยื่นคำร้องต่อศาลว่าจำเลยไม่ยอมย้ายขอให้จำเลยคืนเงิน 3,000 บาท และโจทก์ยื่นคำแถลงว่าจำเลยหมดสิทธิรับเงินงวดหลัง

จำเลยคัดค้านว่า จำเลยขนย้ายออกไปแล้ว จำเลยไม่ได้ผิดสัญญา ขอให้ศาลสั่งให้โจทก์มอบเงินอีก 3,000 บาทให้แก่จำเลยด้วย

ศาลชั้นต้นได้สวนแล้วเชื่อว่าจำเลยย้ายออกไปจริง จึงมีคำสั่งยกคำร้องโจทก์
โจทก์อุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์เห็นว่าคดีฟ้องขับไล่ของโจทก์เป็นคดีฟ้องขับไล่ออกจากอสังหาริมทรัพย์ ค่าเช่าไม่เกิน 2,000 บาท จำเลยมิได้กล่าวแก้ข้อพิพาทด้วยกรรมสิทธิ์ จึงต้องห้ามอุทธรณ์ข้อเท็จจริง ศาลเห็นว่า แม้ในชั้นบังคับคดีก็เป็นสาขาคดีเดิมย่อมต้องห้ามด้วย จึงพิพากษาคำร้องโจทก์

โจทก์ฎีกา

ศาลฎีกาตัดสินดังกล่าวข้างต้น

หลักที่ 11

ทุนทรัพย์ชั้นร้องขจัดทรัพย์

11.1) หลักทั่วไป การอุทธรณ์ให้ถือเอาราคาทรัพย์ที่ร้องขอให้ปล่อย เป็นทุนทรัพย์ที่พิพาท (ไม่ใช่ถือเอาทุนทรัพย์ที่โจทก์จำเลยพิพาทในคดีเดิม และคดีร้องขจัดทรัพย์จะเรียกค่าเสียหายใด ๆ ไม่ได้ คงขอได้แต่เพียงปล่อยทรัพย์ที่ยึดเท่านั้น) ตัวอย่างเช่น

โจทก์ชนะคดีจำเลย ทุนทรัพย์ 30,000 บาท จำเลยไม่ยอมชำระหนี้ตามคำพิพากษา โจทก์จึงนำเจ้าพนักงานบังคับคดีไปทำการยึดทรัพย์ คือเรือน 1 หลัง เพื่อขายทอดตลาดเอาเงินชำระหนี้โจทก์ ก่อนขายทอดตลาดปรากฏว่ามีผู้มาร้องขจัดทรัพย์ อ้างว่าเรือนที่ยึดมานั้นเป็นของผู้ร้องไม่ใช่ของจำเลย ขอให้ศาลสั่งปล่อยทรัพย์ โดยตีราคาเรือน 40,000 บาท ดังนี้ ทุนทรัพย์ในคดีร้องขจัดทรัพย์คือ 40,000 บาท จึงไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง

ตามตัวอย่างข้างต้นนี้ ถ้าสมมติผู้ร้องจัดทรัพย์สินราคาเรือน 20,000 บาท แม้ทุนทรัพย์คดีเดิมจะเป็น 60,000 บาท เมื่อต้องถือทุนทรัพย์ตามคดีร้องจัดทรัพย์สิน 20,000 บาท ไม่เกิน 20,000 บาท คดีต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง แต่อย่างไรก็ตาม ก็อาจจะอุทธรณ์ได้ในฐานะเป็นคดีเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ เทียบเคียงนัย คร.691/2520

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 691/2520

โจทก์นำคดีที่ดินพร้อมเรือนของจำเลยเพื่อขายทอดตลาดชำระหนี้โจทก์ตามคำพิพากษาผู้ร้องจัดทรัพย์สินขอให้ปล่อยทรัพย์สินที่ยึดอ้างว่าเป็นของผู้ร้องมิใช่ของจำเลย เช่นนี้เป็นคดีเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ ไม่ต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง

ตัวอย่างแนววินิจฉัยของศาลฎีกา

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 256/2505

โจทก์ฟ้องเรียกเงินค่าของเชื่อจากจำเลย 17,565 บาท ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยใช้เงินแก่โจทก์ คดีถึงที่สุด โจทก์นำคดีทรัพย์สินของจำเลยหลายรายเพื่อขายทอดตลาด ผู้ร้องยื่นคำร้องจัดทรัพย์สินและตีราคาทรัพย์สิน 2,600 บาท

ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์พิพากษาต้องกันว่า ทรัพย์สินที่ผู้ร้องคัดค้านนั้นเป็นของผู้ร้องพิพากษาให้ถอนการยึด

โจทก์ฎีกา

ศาลชั้นต้นตั้งไม่รับ อ้างว่าทุนทรัพย์เพียง 2,600 บาท ฎีกาในข้อเท็จจริงไม่ได้

โจทก์อุทธรณ์คำสั่ง

ศาลฎีกามีคำสั่งว่า คดีนี้ต้องถือเอาราคาทรัพย์สินที่ผู้ร้องขอให้ปล่อยเป็นทุนทรัพย์พิพากษาให้ถือเอาทุนทรัพย์ที่โจทก์จำเลยพิพากษาไม่ ทุนทรัพย์ที่ร้องจัดทรัพย์สินในคดีนี้ราคาไม่เกิน 5,000 บาท ต้องห้ามฎีกาในข้อเท็จจริงตามมาตรา 248 (ม.248 มีหลักเกณฑ์ทำนองเดียวกับ ม.224 - ผู้เขียน)

11.2) ผู้ร้องหลายคนต่างคนต่างร้องจัดทรัพย์สินเป็นคนละคดี ถ้าศาลรวมพิจารณาพิพากษา

หลัก ต้องถือทุนทรัพย์แต่ละคดีเป็นเกณฑ์พิจารณาใช้สิทธิอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ตัวอย่างเช่น

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 242/2502

โจทก์นำเจ้าพนักงานบังคับคดียึดทรัพย์ของจำเลยรวม 2 ครั้ง ครั้งแรกราคา 4,600 บาท ครั้งที่สองราคา 9,270 บาท

ยึดครั้งแรก นายชายนชิงห์ผู้เดียวร้องขัดทรัพย์

ยึดครั้งที่สอง นายชายนชิงห์ และนายมลิชิงห์ ร้องขัดทรัพย์

ศาลชั้นต้นสั่งรวมพิจารณา และให้ยกคำร้องขัดทรัพย์ทั้งสองราย

ศาลอุทธรณ์ยื่น

นายชายนชิงห์ และนายมลิชิงห์ ผู้ร้องขัดทรัพย์ฎีกา ศาลชั้นต้นสั่งรับเฉพาะส่วนที่มีทุนทรัพย์ 9,270 บาท ส่วนส่วนทุนทรัพย์ 4,600 บาทสั่งไม่รับ อ้างว่าต้องห้ามตาม ม.248 เพราะทุนทรัพย์ไม่เกิน 5,000 บาท (กฎหมายเดิมทุนทรัพย์ไม่เกิน 5,000 บาท ห้ามฎีกาในข้อเท็จจริง - ผู้เขียน)

ผู้ร้องขัดทรัพย์อุทธรณ์คำสั่งว่าทรัพย์ที่ถูกยึดทั้ง 2 คราว รวมกันมีราคาถึง 13,870 บาท

ศาลฎีกาสั่งว่า ทุนทรัพย์ต้องถือแต่ละส่วน การที่ศาลรวมส่วนการพิจารณานั้น ไม่ทำให้ทุนทรัพย์แต่ละส่วนเพิ่มขึ้น ส่วนที่มีทุนทรัพย์เพียง 4,600 บาท ซึ่งศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามศาลชั้นต้น ผู้ร้องจะฎีกาข้อเท็จจริงไม่ได้ ศาลชั้นต้นสั่งไม่รับฎีกาของผู้ร้องสำหรับส่วนที่มีทุนทรัพย์ 4,600 บาทชอบแล้ว

11.3) ผู้ร้องคนเดียวยื่นคำร้องขัดทรัพย์แยกเป็น 2 คดี ศาลได้รวมพิจารณาพิพากษา และผู้ร้องอุทธรณ์รวมกันมาจะถือทุนทรัพย์อย่างไร?

หลัก ถือทุนทรัพย์แต่ละคดีเป็นเกณฑ์พิจารณาในการใช้สิทธิอุทธรณ์ ตัวอย่างเช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 257-258/2513

ผู้ร้องคนเดียวยื่นคำร้องขัดทรัพย์แยกกันเป็น 2 คดี คดีแรกร้องขัดทรัพย์เฉพาะคิก ส่วนคดีหลังร้องขัดทรัพย์เฉพาะเฟอร์นิเจอร์ แม้ศาลจะรวมพิจารณาพิพากษาและผู้ร้องฎีการวมกันมา ก็ต้องถือทุนทรัพย์แต่ละคดีเป็นเกณฑ์พิจารณาการใช้สิทธิฎีกา เมื่อคดีหลังทุนทรัพย์ไม่เกิน 5,000 บาท และศาลอุทธรณ์พิพากษายืน ย่อมต้องห้ามฎีกาในข้อเท็จจริง แม้ศาลชั้นต้นจะสั่งรับฎีกามา ศาลฎีกาไม่วินิจฉัยให้

• 11.4) ผู้ร้องคนเดียวยื่นคำร้องขจัดทรัพย์หลายรายการ รวมกันเป็นทุนทรัพย์เกินกว่าข้อห้ามอุทธรณ์ข้อเท็จจริง ถ้าศาลมีคำสั่งปล่อยทรัพย์บางรายการ ยกคำร้องบางรายการที่มีราคาทรัพย์ต้องห้ามจะถือทุนทรัพย์อย่างไร?

หลัก ให้ถือทุนทรัพย์รวมเป็นเกณฑ์

ตัวอย่าง (เทียบนัยคำพิพากษาฎีกา)

คำพิพากษาฎีกาที่ 306/2513

โจทก์นำยึดที่ดินและเรือนของจำเลยรวม 2 รายการ ผู้ร้องร้องขจัดทรัพย์อ้างว่าเป็นของผู้ร้อง

ศาลชั้นต้นยกคำร้องของผู้ร้องขจัดทรัพย์ เฉพาะที่ดิน ส่วนเรือนฟังว่าไม่ใช่ของจำเลย จึงให้ปล่อย

ศาลอุทธรณ์ยื่นตามศาลชั้นต้น

ผู้ร้องขจัดทรัพย์ฎีกาเฉพาะที่ดิน

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าร้องขจัดทรัพย์ที่ดินและเรือนซึ่งมีทุนทรัพย์รวมกัน 10,000 บาท แม้จะฎีกาเฉพาะที่ดินซึ่งมีราคาเพียง 4,000 บาท ก็ต้องถือว่าคดีนี้มีทุนทรัพย์ 10,000 บาท ไม่ต้องห้ามฎีกาในข้อเท็จจริง

คำพิพากษาฎีกาที่ 158/2530

ผู้ร้องยื่นคำร้องว่าทรัพย์สิน 5 รายการรวมราคา 7,800 บาทที่โจทก์นำเจ้าพนักงานบังคับคดียึดเป็นทรัพย์สินของผู้ร้อง ขอให้ปล่อย เป็นคดีมีทุนทรัพย์และราคาทรัพย์สินไม่เกิน 20,000 บาท ต้องห้ามอุทธรณ์ข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 224 หากศาลอุทธรณ์รับอุทธรณ์แล้ววินิจฉัยให้จึงเป็นการไม่ชอบ ผู้ร้องจะฎีกาข้อเท็จจริงขึ้นมาอีกไม่ได้

(หมายเหตุ แนววินิจฉัยของศาลฎีกาคดีนี้ใช้เป็นตัวอย่างประกอบการศึกษาในเรื่องคดีต้องห้ามอุทธรณ์ข้อเท็จจริง แม้ศาลชั้นต้นจะรับอุทธรณ์ไว้ก็ไม่ผูกพันศาลอุทธรณ์ฎีกาจะต้องวินิจฉัยให้ - ผู้เขียน)

ปัญหาน่าคิดว่า ถ้าทุนทรัพย์ชั้นร้องขจัดทรัพย์เกินข้อห้ามอุทธรณ์แล้ว แม้จะกล่าวในอุทธรณ์ว่าขออุทธรณ์ในข้อกฎหมาย แต่ความจริงในอุทธรณ์เป็นปัญหาข้อเท็จจริง จะทำให้สิทธิแห่งการอุทธรณ์เสียไปหรือไม่?

ปัญหานี้ผู้เขียนมีความเห็นว่า เมื่อสิทธิในการอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงเกิดขึ้นแล้ว แม้จะอ้างในอุทธรณ์คดีก็ไม่ทำให้สิทธิที่มีอยู่แล้วเสียไป เทียบเคียงนัย

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 219/2502

ทุนทรัพย์ชั้นร้องขาดทรัพย์เกิน 5,000 บาท ไม่ต้องห้ามฎีกาในข้อเท็จจริง แม้ศาลชั้นต้น และศาลอุทธรณ์พิพากษายืน อนึ่ง แม้จะกล่าวในฎีกาว่าขอฎีกาในข้อกฎหมาย แต่ความจริงในฎีกาเป็นปัญหาข้อเท็จจริง ก็ไม่ทำให้สิทธิแห่งการฎีกาเสียไป

หลักที่ 12

ทุนทรัพย์ในคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา

หลัก ถ้าจะอุทธรณ์ส่วนแพ่งก็ต้องใช้ ป.วิ.แพ่ง ถ้าจะอุทธรณ์ส่วนอาญาก็ต้องใช้หลัก ป.วิ.อาญา ตัวอย่างเช่น

โจทก์ฟ้องคดีอาญาเกี่ยวเนื่องกับคดีแพ่งว่าจำเลยกระทำความผิดอาญาฐานยักยอกทรัพย์ และขอให้จำเลยคืนทรัพย์ที่ยักยอกไปหรือให้ใช้ราคา ถ้าศาลชั้นต้นพิพากษาประการใด คู่ความ จะอุทธรณ์เกี่ยวกับปัญหาข้อเท็จจริงในส่วนคดีอาญาก็ต้องใช้หลัก ป.วิ.อาญามาพิจารณาว่า ป.วิ.อาญามีหลักกฎหมายห้ามไว้ประการใด ถ้าจะอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทางแพ่ง คือการให้คืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินก็ต้องใช้หลักตาม ป.วิ.แพ่ง ม.224 เป็นต้น เทียบเคียงนัย คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 388/2497 คดีอาญาสินไหม ซึ่งศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ยกฟ้อง โจทก์ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงในคดีส่วนอาญาไม่ได้ แต่ถ้าทุนทรัพย์กว่า 2,000 บาท โจทก์ฎีกา ในปัญหาข้อเท็จจริงในคดีส่วนแพ่งได้

(หมายเหตุ กฎหมายเดิมทุนทรัพย์ที่พิพาทไม่เกิน 2,000 บาท ห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง - ผู้เขียน)

กรณีปรับนายประกัน

สำหรับกรณีปรับนายประกันจำเลยในคดีอาญา ตาม ป.วิ.อาญา ม.119 เมื่อนายประกัน ผิดสัญญาประกันต่อศาล ศาลมีอำนาจสั่งบังคับตามสัญญาหรือตามที่ศาลเห็นสมควรโดยไม่ต้องฟ้อง แต่กฎหมายให้สิทธิผู้ถูกบังคับตามสัญญาประกันอุทธรณ์ฎีกาคำสั่งของศาลได้ ซึ่งเป็น บทบัญญัติพิเศษ ดังนั้น การอุทธรณ์ฎีกาตามสัญญาประกันจึงไม่ถูกจำกัดตาม ป.วิ.อาญา หรือ ป.วิ.แพ่ง ไม่อยู่ในบังคับของ ม.224 และ ม.248 ไม่ว่าจำนวนเงินจะมากน้อยเท่าใดก็ตาม

ตัวอย่างเช่น

จำเลยถูกฟ้องว่ากระทำความผิดอาญาฐานชกขอกทรัพย์ จำเลยร้องขอให้ศาลชั้นต้นปล่อยตัวชั่วคราวโดยมีประกันในระหว่างพิจารณา ศาลชั้นต้นอนุญาตให้นายประกันประกันตัวจำเลยโดยตีราคา 10,000 บาท ระหว่างพิจารณาปรากฏว่าจำเลยหลบหนี ศาลชั้นต้นปรับนายประกัน 10,000 บาท นายประกันยอมมีสิทธิอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ขอลดหย่อนค่าปรับได้ ไม่ว่าจะจำนวนค่าปรับจะมากน้อยเท่าใด

ข้อสังเกต ถ้าเป็นเรื่องประกันในศาล เมื่อนายประกันผิดสัญญาประกัน ศาลบังคับ เช่นปรับนายประกันได้โดยไม่ต้องฟ้องนายประกันเป็นคดีใหม่ (ป.วิ.อาญา มาตรา 119) แต่ถ้าเป็นการประกันชั้นพนักงานสอบสวนแล้ว นายประกันผิดสัญญาประกัน พนักงานสอบสวนต้องฟ้องเรียกค่าปรับเป็นคดีใหม่

มีปัญหาน่าคิดว่า ถ้านายประกันคนเดียวประกันผู้ต้องหาหลายคน โดยทำสัญญาประกันต่อพนักงานสอบสวนแยกเป็นรายผู้ต้องหา เช่น ผู้ต้องหา 2 คน ทำสัญญาประกันแยกเป็น 2 ฉบับ แบ่งความรับผิดชอบเป็นส่วนสัดส่วน คนแรกสัญญาประกันรับผิดชอบในวงเงิน 20,000 บาท คนที่สองประกันในวงเงิน 10,000 บาท หากต่อมานายประกันผิดสัญญาประกัน ส่งตัวผู้ต้องหาต่อพนักงานสอบสวนไม่ได้เนื่องจากผู้ต้องหาหลบหนีหากพนักงานสอบสวนฟ้องเรียกค่าปรับเป็น 2 คดี การคำนวณทนายชกยอมไม่มีปัญหา ที่เป็นปัญหาให้น่าคิดก็คือ กรณีพนักงานสอบสวนฟ้องเรียกค่าปรับ 2 ฉบับรวมกันในฟ้องเดียวกัน ดังนี้ จะคำนวณทนายชกอย่างไรกล่าวคือจะถือทนายชกแยกกันหรือรวมกัน

เรื่องนี้พอจะเทียบเคียงกับแนววินิจฉัยของศาลฎีกาซึ่งวินิจฉัยว่าให้ถือทนายชกตามจำนวนเงินในสัญญาประกันแต่ละฉบับเป็นเกณฑ์ เมื่อสัญญาประกันแต่ละฉบับไม่เกิน 20,000 บาท คดีจะอุทธรณ์ข้อเท็จจริงไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1324/2525

พนักงานสอบสวนโจทก์ฟ้องเรียกเงินค่าปรับตามสัญญาประกัน 2 ฉบับ รวมมาในฟ้องฉบับเดียวกัน ทนายชกในคดีต้องถือตามจำนวนเงินในสัญญาประกันแต่ละฉบับ เมื่อแต่ละฉบับไม่เกิน 50,000 บาท โจทก์ฎีกาขอให้จำเลยชำระค่าปรับเต็มจำนวนจึงเป็นฎีกาในข้อเท็จจริงต้องห้ามตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 248

ข้อเท็จจริงโดยย่อในคดี

พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอดำเนินสะดวกเป็นโจทก์ฟ้องนายบุญชู แทนทรัพย์ เป็นจำเลย เรียกเงินค่าปรับตามสัญญาประกัน ซึ่งจำเลยทำสัญญาประกันตัวนายจิ้น ก้านเหลือง ผู้ต้องหา จำนวน 30,000 บาท ประกันตัวนายเฉลียว กำหนดโทษ ผู้ต้องหาจำนวน 30,000 บาท โดยสัญญาประกันแยกเป็น 2 ฉบับตามจำนวนผู้ต้องหา ต่อมาจำเลยผิดสัญญาประกัน โจทก์จึงฟ้องเรียกค่าปรับโดยฟ้องจำเลยเรียกเงินดังกล่าวรวมมาในฟ้องฉบับเดียวกัน

ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยชำระค่าปรับให้โจทก์รวม 25,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยศาลอุทธรณ์พิพากษายืน โจทก์ฎีกาขอให้จำเลยชำระค่าปรับเต็มจำนวนตามที่ระบุไว้ในสัญญาประกันซึ่งเป็นฎีกาในข้อเท็จจริง ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าทุนทรัพย์ในคดีต้องถือตามจำนวนเงินในสัญญาประกันแต่ละฉบับคือฉบับละ 30,000 บาท เพราะค่าปรับตามสัญญาประกันเป็นคนละรายแบ่งแยกรับผิดชอบเป็นส่วนสัดส่วนกัน เมื่อทุนทรัพย์แต่ละรายไม่เกิน 50,000 บาท โจทก์ต้องห้ามฎีกาในข้อเท็จจริง ศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัยให้

สรุป ในเรื่องนี้ถือทุนทรัพย์แยกกันไม่ถือรวม

หลักที่ 13

คดีตั้งข้อพิพาทด้วยกรรมสิทธิ์

หลัก การคำนวณทุนทรัพย์จะต้องพิจารณาคำให้การจำเลยประกอบด้วย ตัวอย่างเช่น

โจทก์ฟ้องเรียกข้าวเปลือกในยุ้งราคา 30,000 บาทว่าเป็นของโจทก์ จำเลยต่อสู้ว่าเป็นกรรมสิทธิ์ของโจทก์และจำเลยร่วมกันคนละครึ่ง ดังนี้ ถ้าเราถือว่าคดีมีทุนทรัพย์ตามฟ้อง 30,000 บาท ก็ไม่ห้ามอุทธรณ์ในข้อเท็จจริง แต่ถ้าถือว่าโจทก์มีกรรมสิทธิ์ครึ่งหนึ่งตามคำให้การจำเลย อีกครึ่งหนึ่งเป็นทุนทรัพย์พิพาท คือ เพียง 15,000 บาท คดีก็ต้องห้ามอุทธรณ์ข้อเท็จจริง

ปัญหานี้ หากพิจารณาเพียงผิวเผินอาจเข้าใจว่า เมื่อโจทก์ฟ้องเรียกทรัพย์สินได้ตั้งทุนทรัพย์เป็นเงิน 30,000 บาท น่าจะถือทุนทรัพย์ตามโจทก์ฟ้อง แต่ถ้าพิจารณาตามตัวบทมาตรา 224 บัญญัติว่า “ในคดีที่ราคาทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาทไม่เกิน 20,000 บาท... ฯลฯ” แสดงว่าต้องเป็นจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาท หรือราคาทรัพย์สินที่พิพาท

ตามตัวอย่างจะเห็นว่าจำเลยไม่ได้ตั้งข้อพิพาทในทรัพย์สินราคา 30,000 บาท แต่จำเลยขอพิพาทเฉพาะครึ่งหนึ่ง ดังนั้น ทุนทรัพย์ตามตัวอย่างนี้จึงมีเพียง 15,000 บาท จึงอุทธรณ์ข้อเท็จจริงไม่ได้

เปรียบเทียบ

แต่ถ้าเป็นกรณีฟ้องเรียกค่าเสียหาย เช่น โจทก์เรียกค่าเสียหายฐานละเมิด ตั้งทุนทรัพย์เรียกร้องมา 30,000 บาท จำเลยเถียงว่าไม่เสียหาย หรือถ้าจะเสียหายก็ไม่เกิน 15,000 บาท เช่นนี้ต้องถือทุนทรัพย์ที่พิพาท 30,000 บาท

หลักที่ 14

การฟ้องเรียกทรัพย์สินและเรียกเอาค่าเสียหาย

ในกรณีฟ้องขอให้คืนทรัพย์สิน ถ้าคืนไม่ได้ให้ใช้ราคาและให้ใช้ค่าเสียหายด้วย ในการคำนวณทุนทรัพย์ในคดีจะมีทุนทรัพย์จำนวนเท่าใด ให้ถือหลักพิจารณาดังนี้

หลัก ต้องเอาราคาทรัพย์สินที่ขอให้คืนหรือใช้ราคารวมกับค่าเสียหายด้วย ตัวอย่างเช่น

โจทก์ฟ้องขอศาลบังคับให้จำเลยคืนเครื่องดนตรี ซึ่งจำเลยขอยืมไป 1 ชุด ราคา 90,000 บาท แล้วจำเลยคิดนัดไม่ยอมคืนให้โจทก์ ถ้าจำเลยคืนไม่ได้ ขอให้ศาลบังคับใช้ราคาแทน 90,000 บาท พร้อมทั้งค่าเสียหายซึ่งโจทก์ต้องเสียไป เนื่องจากต้องไปเช่าเครื่องดนตรีผู้มีชื่อไปเพื่อใช้ขณะดนตรีของโจทก์แสดงในงานซึ่งโจทก์มีสัญญาตกลงรับแสดงไว้ จำนวนค่าเสียหาย 5,000 บาท ดังนี้ ทุนทรัพย์ในคดีเท่ากับ 95,000 บาท

แต่ถ้าเป็นการฟ้องเรียกร้องให้ปฏิบัติตามสัญญา เช่น ฟ้องขอให้จำเลยโอนขายที่ดิน ราคา 50,000 บาท ตามสัญญาซื้อขาย ถ้าโอนไม่ได้ให้คืนเงินมัดจำจำนวน 10,000 บาท และใช้ค่าเสียหายรวม 5,000 บาท เช่นนี้โจทก์จะถือเอาทั้งราคาที่ดินและเงินที่โจทก์ขอให้คืน พร้อมค่าเสียหายมารวมกันเพื่อให้เป็นทุนทรัพย์ไม่ได้ (เทียบนัยคำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 399/2504)

คำสั่งคุ้มครองของศาลฎีกาที่ 399/2504

คดีนี้โจทก์ฟ้องว่า จำเลยผิดสัญญาจะขายที่ดินราคา 5,000 บาทแก่โจทก์ โดยจำเลยได้รับเงินมัดจำและค่าที่ดินล่วงหน้าบางส่วนไปจากโจทก์แล้วบิดพลิ้วเพิกเฉยไม่จัดการโอน และรับเงินค่าที่ดินที่เหลือจากโจทก์จึงขอให้ศาลบังคับให้จำเลยรับเงินค่าที่ดินที่ค้างอยู่อีก 3,250 บาทจากโจทก์ แล้วไปทำนิติกรรมโอนที่ดินให้โจทก์ ถ้าไม่ยอมโอนให้ถือคำพิพากษาเป็นการแสดงเจตนา หรือถ้าโอนไม่ได้ให้คืนมัดจำและค่าที่ดินที่รับล่วงหน้าไปรวม 1,750 บาท และค่าเสียหายอีก 2,237 บาท รวม 3,987 บาท แก่โจทก์โดยโจทก์เสียค่าขึ้นศาลมาในจำนวน 3,987 บาท

ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยรับเงินค่าที่ดินที่ค้างอยู่ 3,250 บาทจากโจทก์ และให้ไปทำการโอนขายที่ดินพิพาทให้โจทก์ หากไม่ไปโอนให้ถือเอาคำพิพากษานี้เป็นการแสดงเจตนาแทน ถ้าโอนไม่ได้ด้วยเหตุใด ๆ ก็ตาม ให้จำเลยคืนเงินมัดจำและค่าที่ดินที่รับล่วงหน้าไปรวม 1,750 บาทแก่โจทก์ ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน

จำเลยฎีกา ศาลชั้นต้นสั่งว่า คดีนี้ทุนทรัพย์ที่พิพาทกันไม่เกิน 5,000 บาท (ทุนทรัพย์ตามกฎหมายเก่า) ซึ่งศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น จึงต้องห้ามฎีกาในข้อเท็จจริงตามมาตรา 248 ไม่รับฎีกาซึ่งจำเลยเห็นว่าทุนทรัพย์ในคดีนี้จะต้องตั้งราคาจากทุนทรัพย์ของที่ดิน รวมทั้งค่าเสียหายที่โจทก์เรียกร้องด้วย จึงเกินกว่า 5,000 บาท และคดีก็เป็นปัญหาข้อกฎหมาย จำเลยจึงมีสิทธิฎีกาได้ทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย โปรดรับฎีกาของจำเลยไว้พิจารณาด้วย

ศาลฎีกาสั่งว่า พิเคราะห์แล้ว โจทก์ขอให้บังคับจำเลยโอนขายที่ดินราคา 5,000 บาท ตามสัญญาจะซื้อจะขาย ถ้าโอนไม่ได้จึงให้คืนเงินมัดจำและค่าเสียหายรวม 3,987 บาท จำเลยจะเอาทั้งราคาที่ดินและเงินที่โจทก์ขอให้จำเลยคืนพร้อมด้วยค่าเสียหายมารวมกันเพื่อให้เป็นทุนทรัพย์ไม่ได้ คดีนี้จึงเป็นคดีมีทุนทรัพย์ไม่เกิน 5,000 บาท จะฎีกาข้อเท็จจริงไม่ได้ ส่วนข้อที่ฎีกาว่าตามข้อสัญญาให้โจทก์เรียกร้องได้แต่เงินมัดจำกับค่าเสียหาย ศาลพิพากษาให้จำเลยโอนที่ให้โจทก์ไม่ชอบเป็นข้อกฎหมาย ให้รับฎีกาจำเลยข้อนี้

หมายเหตุ คร.339/2504 นี้ ตัดสินโดยกฎหมายเก่าก่อนมีการแก้ไข ป.วิ.แพ่ง ปัจจุบันซึ่งให้สิทธิอุทธรณ์ฎีกาข้อเท็จจริงถ้าเป็นคดีเกี่ยวข้องกับอสังหาริมทรัพย์ คดีนี้หากพิจารณาโดย ป.วิ.แพ่ง ปัจจุบันผู้เขียนเห็นว่า น่าจะไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ฎีกาข้อเท็จจริง

สรุป

ข้อพิพาทตลอดจนหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ยกมาเป็นตัวอย่างข้างต้นเหล่านี้ จะช่วยในการวินิจฉัยในด้านทุนทรัพย์ได้พอสมควรแล้วและหลักเกณฑ์เหล่านี้ยังคงนำไปเทียบใช้กับเกณฑ์พิจารณาทุนทรัพย์ตามมาตรา 248 ลักษณะฎีกาได้อีกด้วย เนื่องจากมีหลักเกณฑ์ทำนองเดียวกัน